

Regeringens proposition

1975/76: 25

med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76;

beslutad den 30 oktober 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås utgifter m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

De anslag som begärs uppgår till ca 1 530 milj. kr., varav ca 1 119 milj. kr. på driftbudgeten och ca 411 milj. kr. på kapitalbudgeten. De största anslagen på driftbudgeten föreslås gå till sysselsättningsskapande åtgärder, anordnande av förskolor och fritidshem samt vissa energibesparande åtgärder. De största anslagen på kapitalbudgeten avser pris-kompensation till statens vattenfallsverk samt delbetalning för en isbrytare.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Feldt, Sigurdson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsråden Sträng, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Feldt, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén

Proposition med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76

Statsråden föredrar förslag till riksdagen i frågor angående anslag m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76. Anförandena redovisas i underprotokollen för resp. departement.

Statsrådet Sträng anför: I prop. 1975/76: 26 har regeringen föreslagit riksdagen att anvisa 316,8 milj. kr. till teckning av ytterligare aktier i Post- och Kreditbanken. I prop. 1975/76: 57 har regeringen föreslagit riksdagen att anvisa vissa medel i samband med åtgärder för försörjningsberedskapen på beklädnadsområdet m. m. I prop. 1975/76: 23 om kommunal rösträtt för invandrare har regeringen föreslagit riksdagen att anvisa vissa medel för information i samband med 1976 års val. I prop. 1975/76: 66 föreslår regeringen riksdagen att anvisa 40 milj. kr. såsom medelstillskott till Svenska Utvecklingsbolaget AB. De ytterligare medelsbehov utöver gällande statsbudget som nu kan överblickas bör sammanfattas i en proposition angående utgifter på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76. Skulle anslagsframställningar därutöver på tilläggsbudget för innevarande budgetår visa sig ofrånkomliga bör dessa föreläggas riksdagen vid en senare tidpunkt.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att besluta om anslag m. m. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 i enlighet med de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen förordnar att de anföranden som redovisas i underprotokollen och en sammanställning över de anslag som regeringen begär skall bifogas propositionen som bilagor 1—13.

Bilaga 1

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30**Föredragande:** statsrådet Geijer**Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser justitiedepartementets verksamhetsområde****DRIFTBUDGETEN**

ANDRA HUVUDTITELN

B. Polisväsendet

[1] **B 7. Lokala polisorganisationen: Utrustning.** För budgetåret 1975/76 har till Lokala polisorganisationen: Utrustning anvisats ett reservationsanslag av 13,2 milj. kr. Reservationen från budgetåret 1974/75 uppgick till 6 500 936 kr.

I skrivelse den 2 juli 1975 har rikspolisstyrelsen anmält behov av ytterligare medel för budgetåret 1975/76. De äldre polishus i kvarteret Kronoberg som byggs om bör utrustas med snabbtelefonanläggning som ansluts till befintlig anläggning i nybyggnadsdelen i kvarteret Kronoberg. Vidare behövs en komplettering av TV-övervakningen i kulvertgången till Stockholms tingsrätts lokaler i rådhuset. Kostnaderna har beräknats till 1 309 000 kr. för snabbtelefonanläggningen och 144 000 kr. för TV-anläggningen eller sammanlagt 1 453 000 kr., för vilka medel tidigare inte beräknats. Styrelsen föreslår att 165 000 kr. disponeras av medel som tidigare anvisats för utrustning till ombyggnadsdelen i kvarteret. Härutöver behövs ytterligare 1 288 000 kr. Rikspolisstyrelsen hemställer att detta belopp ställs till styrelsens förfogande under innevarande budgetår.

Föredraganden

Jag har ingenting att erinra mot rikspolisstyrelsens förslag om utrustning till kvarteret Kronoberg.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 288 000 kr.

KAPITALBUDGETEN**II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND**

[2] **1. Polishus m. m.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 48 milj. kr. Behållningen under anslaget var vid ingången av budgetåret ca 13,4 milj. kr.

Från anslaget bestrids utgifter för inlösen av polishus och för nybyggnad i statlig regi.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1 s. 55, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) den 16 oktober 1975 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder budgetåret 1975/76. Beslutet innebär bl. a. att från investeringsanslaget Polishus m. m. får bestridas utgifter med högst 48 milj. kr. utöver vad som tidigare medgivits.

I beslut den 23 oktober 1975 har regeringen uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad för polishus i Luleå inom en kostnadsram av 48 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975.

Föredraganden

I gällande investeringsplan för polishus m. m. finns uppförd en kostnadsram för nybyggnad av polishus i Luleå av 26,9 milj. kr. i prisläget den 1 april 1974 (prop. 1974: 1 bil. 4 s. 119, JuU 1974: 3, rskr 1974: 101).

I beslut den 25 januari 1974 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnaden t. o. m. huvudhandlingar. Byggnadsprogrammet omfattade en programyta av ca 11 800 m² och avsåg lokaler för polis-, exekutions- och åklagarväsendet, den lokala skattemyndigheten, tingsrätten i Luleå samt häkte.

Avtal med Luleå kommun om förvärv av tomtmark för nybyggnaden till en kostnad av ca 2,7 milj. kr. godkändes av regeringen den 15 mars 1974.

Byggnadsstyrelsen, som funnit att den förvärvade tomten tillåter att nybyggnaden utökas med lokaler även för annan statlig förvaltning, redovisade sommaren 1975 ett reviderat byggnadsprogram för nybyggnaden. Programmet omfattar en sammanlagd rumsyta av ca 15 800 m². Utöver utökningen av den yta som kan disponeras för civil statlig förvaltning har utökningar skett främst av utrymmena för häktet för att tillfredsställande gemensamhetslokaler och arbetslokaler skall kunna anordnas. Kostnaderna för nybyggnaden har mot bakgrund av inhämtade anbud beräknats till 48 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975. Arbetena beräknas kunna påbörjas i november 1975.

Med hänsyn till vad jag har anfört i det föregående bör följande reviderade kostnadsram i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1975-04-01	Beräknad medelsför- brukning 1975/76	Byggstart år-mån	Färdig- ställande år-mån
Polishus i Luleå	48 000	14 000	75-11	77-10

Jag förordar att 48 000 000 kr. utöver tidigare anvisat belopp anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Polishus m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 48 000 000 kr.

[3] **2. Byggnadsarbeten för domstolsväsendet.** För budgetåret 1975/76 har till Byggnadsarbeten för domstolsväsendet anvisats ett investeringsanslag av 8 milj. kr. Reservationen på anslaget uppgick vid ingången av budgetåret till 11 865 707 kr.

Schering Rosenhanes palats på Riddarholmen disponeras f.n. av statskontoret. Då statskontoret i början av 1976 flyttar till nya lokaler är avsikten att palatset skall upplåtas till Svea hovrätt.

Byggnadsstyrelsen har den 23 oktober 1975 erhållit uppdrag att utföra projektering fram till färdigställande av bygghandlingar avseende ombyggnad av Schering Rosenhanes palats för Svea hovrätt. Ombyggnadsarbetena kan enligt styrelsen påbörjas så snart statskontoret flyttat. Kostnaderna har preliminärt uppskattats till 3,7 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975 och medelsförbrukningen innevarande budgetår till 0.5 milj. kr.

Föredraganden

Som redovisats beräknar byggnadsstyrelsen att kunna påbörja ombyggnadsarbetena i Schering Rosenhanes palats under innevarande budgetår. I gällande investeringsplan bör föras upp en preliminärt beräknad kostnadsram av 3,7 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975 för ombyggnad av palatset.

För innevarande budgetår har jag gjort upp följande förslag till investeringsplan.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1975-04-01	Beräknad medelsför- brukning 1975/76	Byggstart år-mån	Färdig- ställande år-mån
Schering Rosenhanes palats. Ombyggnad	3 700	500	76-04	77-02

Medelsförbrukningen för hela anslaget innevarande budgetår — med undantag av kostnaden för ombyggnad av Schering Rosenhanes palats — beräknas uppgå till 14 milj. kr. Jag förordar att de utgifter som hänger samman med ombyggnadsarbetena får bestridas av tillgängliga medel under anslaget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. hemvändiga regeringen att besluta om vissa byggnadsarbeten för domstolsväsendet inom den kostnadsram som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten för domstolsväsendet.

Bilaga 2

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Holmqvist

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser försvarsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN

FJÄRDE HUVUDTITELN

H. Övrig verksamhet

[1] **H 9. FN-styrkors verksamhet utomlands.** Medel för en svensk militär styrka i FN-tjänst anvisades första gången på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 198, SU 1956: 179, rskr 1956: 359). Därefter har årligen ytterligare medel anvisats för svenska FN-styrkors verksamhet. Medel för de årliga utgifterna inom Sverige för att rekrytera, utbilda och organisera den svenska beredskapsstyrkan m. m. anvisas sedan budgetåret 1965/66 under förslagsanslaget Beredskapsstyrka för FN-tjänst. Medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige och för viss personal vid Sveriges ständiga representation i FN samt — fr. o. m. den 1 juli 1967 — för observatörer i FN-tjänst anvisades budgetåren 1965/66—1971/72 under reservationsanslaget Kostnader för svenska FN-styrkor m. m. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 har medel för FN-styrkornas verksamhet utom Sverige anvisats under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Sammanlagt har för svenska FN-styrkors verksamhet hittills anvisats 624 965 000 kr. på tilläggsstat. Därav har 44 milj. kr. anvisats för att täcka utgifterna för FN-styrkan på Cypern, för FN-styrkan i Mellersta Östern och för FN-observatörer under tiden januari—juni 1975 samt för vissa oförutsedda utgifter (prop. 1975: 85 bil. 3, FöU 1975: 16, rskr 1975: 173).

Del av ifrågavarande kostnader avses bli ersatta av FN. Intill den 1 september 1975 har från FN influtit 365 546 189 kr. Sveriges fordran hos FN enligt hittills framlagda krav uppgår f. n. till 62 265 200 kr. Ersättningar som flyter in från FN tillgodoförs statsbudgetens inkomsttitel Övriga diverse inkomster.

Genom beslut den 24 april 1975 har tiden för den svenska FN-insatsen i Mellersta Östern förlängts t. o. m. den 24 oktober 1975. Utgifterna för denna beräknas till ca 4 milj. kr. för månad eller för tiden juli—december 1975 sammanlagt 24 milj. kr.

Genom beslut den 12 juni 1975 har tiden för den svenska FN-insatsen på Cypern förlängts t. o. m. den 15 december 1975. Utgifterna beräknas till 4,3 milj. kr. för månad eller sammanlagt 26 milj. kr.

En allmän medelsreserv av 5,5 milj. kr. bör beräknas med hänsyn till eftersläpande sjukvårdskostnader för tidigare kontingenter samt vissa utgifter som kan bli nödvändiga vid en avveckling av kontingenterna.

Antalet observatörer i FN-tjänst uppgick den 1 september 1975 till 41. Medelsbehovet för dessa kan beräknas till 370 000 kr. för månad eller för tiden juli—december 1975 sammanlagt ca 2,2 milj. kr.

Vid utgången av juli 1975 förelåg en brist på ca 6 677 000 kr. under anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands.

Behov av ytterligare medel för FN-styrkor i Mellersta Östern och på Cypern och för observatörer uppgår alltså till (24 000 000 + 26 000 000 + 5 500 000 + 2 200 000 + 6 677 000) 64 377 000 kr., avrundat 64 milj. kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Med hänsyn till att många osäkra faktorer ligger i anslagsberäkningen kan det bli nödvändigt att även i fortsättningen förskottsvis bestrida utgifter för ifrågasvarande ändamål från anslaget till oförutsedda utgifter. Dessa utgifter bör slutligt belasta anslaget FN-styrkors verksamhet utomlands. Frågan om deras täckning bör få tas upp framdeles.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *FN-styrkors verksamhet utomlands* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 64 000 000 kr.

[2] **H 10. Övervakningskontingenten i Korea.** Efter förslag i prop. 1953: 234 anvisade riksdagen (SU 1953: 196, rskr 1953: 431) på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln ett reservationsanslag av 5 milj. kr. till svenska övervaknings- och repatrieringskontingenten i Korea.

Den svenska repatrieringskontingenten upplöstes efter slutfört uppdrag den 1 mars 1954. Övervakningskontingentens uppdrag står alltså kvar men personalen har reducerats avsevärt och uppgår nu till sju personer mot omkring 90 personer år 1955.

För övervakningskontingentens fortsatta verksamhet har riksdagen under anslaget Svenska övervakningskontingenten i Korea, fr. o. m. budgetåret 1972/73 benämnt Övervakningskontingenten i Korea, efter förslag av Kungl. Maj:t anvisat sammanlagt 22,1 milj. kr. (jfr senast prop. 1974: 170 bil. 2, FöU 1974: 31, rskr 1974: 390). Hittills har alltså an-

visats 27,1 milj. kr. för ifrågavarande ändamål. De medel som anvisades senast beräknades täcka utgifterna för kontingentens verksamhet t. o. m. juni 1975.

Det kan inte bedömas hur länge övervakningskontingenten i Korea behöver fortsätta sin verksamhet. Medel för verksamheten bör emellertid beräknas för tiden t. o. m. utgången av budgetåret 1975/76. Jag anser att kontingentens personalstyrka även i fortsättningen bör hållas så låg som möjligt.

För den fortsatta verksamheten räknar jag med ett medelsbehov av 108 330 kr. för månad. Vid utgången av budgetåret 1974/75 fanns en behållning på ca 163 000 kr. under anslaget. Anslagsbehovet för budgetåret 1975/76 uppgår därför till (1 300 000—163 000) avrundat 1 140 000 kr. Medlen bör liksom tidigare anvisas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1975/76 måste betraktas som ungefärlig med hänsyn till svårigheterna att beräkna vissa utgiftsposter samt möjligheten av en avveckling av kontingentens verksamhet. Ett eventuellt behov av ytterligare medel får tillgodoses genom anlitan­de av anslaget till oförutsedda utgifter. Frågan om att täcka utgifter som bestrids på detta sätt bör få tas upp framdeles.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Övervakningskontingenten i Korea* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 140 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

III. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

[3] **1. Arméförband: Anskaffning av anläggningar.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 116 milj. kr. På anslaget kvarstod den 1 juli 1975 ett outnyttjat belopp av 4 733 262 kr. För innevarande budgetår har budgeterats en medelsförbrukning av 116 milj. kr.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) den 16 oktober 1975 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder budgetåret 1975/76. Beslutet innebär bl. a. att från förevarande investeringsanslag får — utöver vad regeringen i annat sammanhang föreskrivit — bestridas utgifter med högst 800 000 kr.

Genom beslut den 23 oktober 1975 uppdrog regeringen åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra vissa byggnadsarbeten i Kristianstads, Västerbottens och Norrbottens län inom en sammanlagd kostnadsram

av 800 000 kr. För att slutligt bestrida dessa kostnader förordar jag att ett belopp av 800 000 kr. anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Arméförband: Anskaffning av anläggningar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kr.

[4] **2. Marinförband: Anskaffning av anläggningar.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 75,5 milj. kr. På anslaget kvarstod den 1 juli 1975 ett outnyttjat belopp av 410 128 kr. För innevarande budgetår har budgeterats en medelsförbrukning av 75,5 milj. kr.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: I bil. 1, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) den 16 oktober 1975 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder budgetåret 1975/76. Beslutet innebär bl. a. att från förevarande investeringsanslag får — utöver vad regeringen i annat sammanhang föreskrivit — bestridas utgifter med högst 1 490 000 kr.

Genom beslut den 23 oktober 1975 uppdrog regeringen åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra nybyggnad av en skjutbana vid Karlskrona kustartilleriregemente inom en kostnadsram av 1 490 000 kr. För att slutligt bestrida dessa kostnader förordar jag att ett belopp av 1 490 000 kr. anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Marinförband: Anskaffning av anläggningar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 1 490 000 kr.

[5] **3. Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 71,7 milj. kr. På anslaget kvarstod den 1 juli 1975 ett outnyttjat belopp av 4 318 392 kr. För innevarande budgetår har budgeterats en medelsförbrukning av 75 milj. kr., varav 42,8 milj. kr. för anskaffning av kaserner m.m.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: I bil. 1, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) den 16 oktober 1975 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder budgetåret 1975/76. Beslutet innebär bl. a. att från förevarande investeringsanslag får — utöver vad regeringen i annat sammanhang föreskrivit — bestridas utgifter med högst 2,3 milj. kr.

Genom beslut den 23 oktober 1975 uppdrog regeringen åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra vissa byggnadsarbeten i Blekinge, Kristianstads och Västerbottens län inom en sammanlagd kostnadsram

av 2,3 milj. kr. För att slutligt bestrida dessa kostnader förordar jag att ett belopp av 2,3 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Chefen för flygvapnet har anmält att medelsförbrukningen för den under innevarande budgetår planerade byggnadsverksamheten avseende kaserner m.m. beräknas komma att överstiga det för ändamålet budgeterade beloppet med 16,5 milj. kr. Anledningen härtill är att byggkostnaderna och kostnaderna för att tillgodose personalens krav beträffande arbetsmiljö, arbetarskydd m. m. har ökat i högre grad än vad som har kunnat förutses. Detta gäller särskilt anläggningar för hantering av flygdrivmedel. Eftersom det är angeläget att planerade byggnadsobjekt utförs så snart som möjligt är chefen för flygvapnet beredd att omfördela medel inom huvudprogrammet Flygvapenförband.

Jag anser i likhet med chefen för flygvapnet att det är angeläget att den för innevarande budgetår planerade byggnadsverksamheten avseende kaserner m.m. kan genomföras. Jag förordar därför att ett belopp av 16,5 milj. kr. för detta ändamål anvisas på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår. För att detta inte skall medföra att utgiftsramen för det militära försvaret överskrids bör motsvarande belopp låsas på anslaget D 1. Flygvapenförband: Ledning och förbandsverksamhet. En sådan låsning innebär ingen inskränkning av möjligheterna att lösa uppgifterna under detta anslag eftersom minst motsvarande besparing beräknas uppkomma på anslaget genom att priset på flygdrivmedel har sänkts.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 18 800 000 kr.

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Aspling

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN

FEMTE HUVUDTITELN

D. Sociala serviceåtgärder

[1] **D 2. Bidrag till anordnande av förskolor och fritidshem.** I statsbudgeten för budgetåret 1975/76 har anvisats ett reservationsanslag av 100 milj. kr. till detta ändamål.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) den 16 och 23 oktober 1975 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder under budgetåret 1975/76. Besluten innebär bl. a. att anordningsbidraget höjs från nuvarande 7 500 kr./plats till 12 000 kr. per plats som börjar byggas under tiden fr. o. m. den 1 november 1975 t. o. m. utgången av år 1976 samt att från reservationsanslaget Bidrag till anordnande av förskolor och fritidshem får — utöver vad regeringen tidigare föreskrivit — bestridas utgifter med högst 200 milj. kr. Förordning om det sålunda förhöjda anordningsbidraget har utfärdats den 23 oktober 1975.

Besluten överensstämmer med regeringens överenskommelse med Svenska kommunförbundet angående utbyggnaden under den närmaste femårsperioden av kommunernas barnomsorg. De frågor i övrigt som har samband med denna överenskommelse avser jag att återkomma till vid anmälan av en särskild proposition om barnomsorgens utbyggnad i anslutning till budgetpropositionen i januari 1976.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av förskolor och fritidshem* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.

E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

[2] **E 13. Socialstyrelsens läkemedelsavdelning: Inredning och utrustning.** Enligt beslut av 1970 års riksdag skall socialstyrelsens läkemedelsavdelning omlokaliseras till Uppsala (prop. 1970: 74, SU 1970: 98, rskr 1970: 223). En nybyggnad för läkemedelsavdelningen uppförs nu i anslutning till biomedicinskt centrum på Artillerifältet i Uppsala. Enligt gällande planer skall läkemedelsavdelningen flytta in i de nya lokalerna under sommaren 1976.

Genom beslut av 1975 års riksdag (prop. 1975: 1, bil. 7 s. 86—87; SoU 1975: 5, rskr 1975: 80) har för anskaffning av inredning och utrustning till läkemedelsavdelningens nya lokaler anvisats 6,5 milj. kr. under reservationsanslaget Socialstyrelsens läkemedelsavdelning: Inredning och utrustning. Regeringen har genom beslut den 15 maj 1975 bemyndigat socialstyrelsen att, med anlitan­de av tillgängliga medel under anslaget, beställa inredning m.m. för ifrågavarande lokaler.

Byggnadsstyrelsen beräknar medelsbehovet för anskaffning av inredning till läkemedelsavdelningens lokaler i Uppsala till 3,9 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975.

Jag beräknar medelsbehovet utöver anvisat anslag till 3,5 milj. kr. Med hänsyn till tidsprogrammet för läkemedelsavdelningens färdigställande bör de nödvändiga medlen anvisas på tilläggsbudget för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Socialstyrelsens läkemedelsavdelning: Inredning och utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

K. Vis­sa åtgärder för handikappade

[3] **K 1. Bidrag till handikappinstitutet.** I statsbudgeten för budgetåret 1975/76 har under denna rubrik anvisats ett anslag av 6 010 000 kr. Beräkningen av handikappinstitutets statsbidragsbehov har för budgetåret 1975/76 gjorts med utgångspunkt i 1974 års löneläge. Jag förordar att medelsanvisningen med hänsyn härtill ökas med 1 735 000 kr. för budgetåret 1975/76.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till handikappinstitutet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett anslag av 1 735 000 kr.

Bilaga 4

Utdrag
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Norling

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

KAPITALBUDGETEN

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

[1] **3. Sjöfartsverkets fond: Sjöfartsmateriel m. m.** Efter förslag i prop. 1975: 1 (bil. 8, TU 1975: 2, rskr 1975: 54) medgav riksdagen att sjöfartsverket lämnades beställningsbemyndigande avseende bl. a. en ny statsisbrytare av typ som senare fick bestämmas av regeringen. I det av riksdagen anvisade investeringsanslaget till Sjöfartsmateriel m. m. för budgetåret 1975/76 av 73,4 milj. kr. beräknades ett belopp av 20 milj. kr. som en första delbetalning för en sådan ny isbrytare.

Regeringen har den 29 maj 1975 bemyndigat sjöfartsverket att beställa ett isbrytarfartyg — isbrytaren I — för en beräknad totalkostnad av 153 milj. kr., inkl. kontroll- och garantibesiktningsskostnader etc. Fartyget blir ett systerfartyg till den hösten 1974 levererade isbrytaren Atle och den hösten 1975 levererade isbrytaren Frej och avses bli levererad hösten 1977. Av totalkostnaden beräknas 75 milj. kr. belasta budgetåret 1975/76. Ett ytterligare medelstillskott av 55 milj. kr. behövs alltså under innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sjöfartsmateriel m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 55 000 000 kr.

[2] **4. Fonden för Södertälje kanalverk.** Till detta ändamål har innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 8 milj. kr.

Vid ingången av budgetåret 1975/76 fanns en behållning av 5,6 milj. kr. på anslaget. Tillsammans uppgår därför de disponibla medlen till 13,6 milj. kr.

I det av riksdagen år 1972 godkända förslaget till utbyggnad av Södertälje kanal beräknades kostnaderna till 23,5 milj. kr. i 1971 års prisnivå. Kostnaderna beräknas nu totalt till 38,7 milj. kr. Den höjda totalkostnaden beror dels på prisökningarna mellan åren 1971 och 1975, dels på kostnader för tillkommande arbeten, bl. a. invallning av muddermassor enligt vattendom och vissa säkerhetsanordningar. För budgetåret 1975/76 beräknas medelsförbrukningen till 21,6 milj. kr. Ett ytterligare medelstillskott av 8 milj. kr. behövs alltså under innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Fonden för Södertälje kanalverk* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kr.

Bilaga 5

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30**Föredragande:** statsrådet Sträng**Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser finansdepartementets verksamhetsområde**

DRIFTBUDGETEN

SJUNDE HUVUDTITELN

B. Allmänna centrala ämbetsverk m.m.

[1] **B 4. Statistiska centralbyrån: Utrustning.** På statsbudgeten för budgetåret 1975/76 har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 0,7 milj. kr. (prop. 1975: 1 bil. 9, CU 1975: 14, rskr 1975: 129).

Från anslaget bestrids kostnader för anskaffning av utrustningsobjekt vars värde överstiger 10 000 kr. och vars livslängd överstiger tre år.

Som jag redovisade i prop. 1975: 1 (bil. 9 s. 144) uppdrog Kungl. Maj:t den 20 december 1974 åt byggnadsstyrelsen att projektera en nybyggnad för statistiska centralbyråns produktionsfilial i Örebro. Projekteringsuppdraget avser en första etapp som kommer att rymma 400 arbetsplatser och en dataavdelning med en rumsyta av 450 m². Arbetet har forcerats med sikte på att nybyggnaden skall kunna tas i bruk i februari 1976, bl.a. av hänsyn till centralbyråns arbete med 1975 års folk- och bostadsräkning, vilken tidigare har beslutats av riksdagen (prop. 1975: 5, CU 1975: 1, rskr 1975: 13). Regeringen har den 22 maj 1975 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra den nämnda nybyggnaden med tillhörande försörjningsåtgärder m.m. inom en kostnadsram av 28,8 milj. kr. i prisläget den 1 april 1974.

Statistiska centralbyrån har redovisat beräknade kostnader för bl.a. planering och anskaffning av inredning och utrustning för den första etappen och inledande planering av den andra etappen av nybyggnad inom kvarteret Tullen i Örebro. Centralbyrån föreslår att innevarande budgetår sammanlagt 6 328 000 kr. ställs till centralbyråns förfogande för detta ändamål utöver redan anvisade medel.

Föredraganden

Vad gäller statistiska centralbyråns kostnader för inredning m.m. för nybyggnad inom kvarteret Tullen i Örebro har regeringen i beslut den 23 oktober 1975 medgivit att det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser budgetåret 1975/76 överskrids med högst 4 500 000 kr. Med hänvisning till de redovisade kostnaderna för utrustning bör enligt min mening härutöver under förevarande reservationsanslag för innevarande budgetår ytterligare 330 000 kr. ställas till centralbyråns förfogande.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 330 000 kr.

[2] **B 14. Inredning av byggnader för statlig förvaltning.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 32 milj. kr. Medelsreservationen vid budgetårets början uppgick till ca 26,6 milj. kr. Från anslaget bestrids utgifter bl.a. för inredning och sådan till lokalerna knuten generell utrustning som behöver nyanskaffas i samband med omlokaliseringen av statlig verksamhet. För planering m.m. av denna inredning och utrustning svarar huvudsakligen resp. byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden för universitet och högskolor. Formerna för planeringen har redovisats i prop. 1972: 130 (bil. 5 s. 21).

Byggnadsstyrelsen har redovisat förslag om höjningar av ett stort antal tidigare fastställda kostnadsramar för anskaffning av inredning. Med hänsyn till att det gäller objekt för vilka upphandlingen har inletts är det väsentligt för den fortsatta planeringen att flertalet av förslagen prövas redan i detta sammanhang.

Med hänsyn till prisutvecklingen bör enligt styrelsen de i inredningsplanen uppförda kostnadsramarna för inredning och utrustning av *kasern i kv. Garnisonen* och *till- och ombyggnad i kv. Primus i Stockholm* (redovisade i prop. 1974: 1 bil. 9 s. 46) samt för inredning av nybyggnaderna i *kv:en Hugin och Munin i Uppsala*, *Källtorp* och *Saltängen i Norrköping*, *kv. Göta i Jönköping*, *kv. Mälaren i Sundsvall* (samtliga redovisade i prop. 1974: 170 bil. 5) och *kv:en Låsman och Vulcanus i Gävle* (redovisade i prop. 1975: 85 bil. 6) höjas med tillsammans 2 825 000 kr. till sammanlagt 42 250 000 kr. Medelsförbrukningen inom dessa kostnadsramar fram till utgången av budgetåret 1974/75 uppgick till ca 11,8 milj. kr.

Styrelsen har vidare föreslagit att kostnadsramarna för inredning av nybyggnaderna i *Oxelbergen i Norrköping* (redovisad i prop. 1975: 1

bil. 9 s. 68) och *kv. Måsen i Sundsvall* (redovisad i prop. 1974: 170 bil. 5) höjs med tillsammans 3,5 milj. kr. till sammanlagt 12 150 000 kr. Därav hade ca 1,7 milj. kr. förbrukats intill utgången av budgetåret 1974/75. Förslagen till ändrade kostnadsramar föranleds i dessa fall förutom av prisutvecklingen även av förslag om ändringar av inredningsprogrammet.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor har föreslagit att de i utrustningsplanen uppförda delramarna *Statens kriminaltekniska laboratorium: Telefonväxel* och *Statens institut för byggnadsforskning: Telefonväxel* till följd av prisutvecklingen höjs med resp. 5 000 kr. och 40 000 kr. till resp. 25 000 kr. och 235 000 kr.

I beslut den 24 april 1975 har regeringen bemyndigat utrustningsnämnden att beställa en utökning av telefonväxeln för riksförsäkringsverket och statens personalpensionsverk i Sundsvall med 100 anknytningar, vilket föranleds av att riksförsäkringsverkets tekniska byrå expanderat kraftigt bl.a. genom statsmakternas beslut om ändrad administration av barnbidragen. Den i utrustningsplanen uppförda delramen *Riksförsäkringsverket/Statens personalpensionsverk: Telefonväxel* behöver därmed höjas med 150 000 kr. till 830 000 kr.

Av hänsyn till i övrigt föreliggande särskilda omständigheter har regeringen vidare den 5 juni 1975 medgivit att planeringen av anskaffningen inom den i utrustningsplanen uppförda kostnadsramen *Statens geotekniska institut: Övrig utrustning* till följd av prisutvecklingen sker inom en till 295 000 kr. höjd ram. Utrustningsnämnden föreslår därför att den nuvarande kostnadsramen av 240 000 kr. höjs med 55 000 kr.

Föredraganden

Som jag har redovisat i prop. 1975: I (bil. 9 s. 72) gäller att kostnadsramar för inredning och utrustning inte fortlöpande anpassas till förändringar i prisläget genom uppräknig med index. Myndigheterna har i stället hänvisats till att på nytt underställa regeringen de ramar som inför upphandlingen visat sig inte kunna rymma kostnaderna för i huvudsak den inredning eller utrustning som tidigare godtagits. Vid min prövning av de förslag till ändringar i *inredningsplanen* för innevarande budgetår som har redovisats av byggnadsstyrelsen har jag funnit det motiverat att styrelsen på grund av inträffade prisförändringar ges möjlighet att i viss omfattning justera de kostnadsramar som tidigare har fastställts för de inredningsobjekt som har redovisats i det föregående. Jag förordar att sådana justeringar får ske inom ett sammanlagt belopp av 2 200 000 kr. Regeringen bör bemyndigas att efter förslag av byggnadsstyrelsen slutligt besluta om de ändringar av enskilda kostnadsramar som föranleds härav. Jag är däremot inte beredd att biträda styrelsens förslag om ändringar av kostnadsramarna i de delar ändringarna avser utökade inredningsprogram.

I *utrustningsplanen* för innevarande budgetår bör föras upp följande ändrade kostnadsramar i 1 000-tal kr.

Objekt	Förordad ändring av tidigare ram	Kostnadsram		Medelsför- brukning t.o.m. 1975-06-30
		definitiv ram	delram	
<i>Linköping</i>				
Statens geotekniska institut: övrig utrustning	+ 55	295		31
Statens kriminaltekniska laboratorium: telefonväxel	- 5		25	
<i>Gävle</i>				
Statens institut för bygg- nadsforskning: telefonväxel	+ 40		235	1
<i>Sundsvall</i>				
Riksförsäkringsverket/ statens personalpensions- verk: telefonväxel	+150		830	200

Jag förordar att de utgifter som hänger samman med de redovisade inrednings- och utrustningsobjekten får bestridas av tillgängliga medel under förevarande reservationsanslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av viss inredning och utrustning av byggnader för statlig förvaltning inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för viss inredning och utrustning av byggnader för statlig förvaltning.

E. Diverse

[3] **E 17. Täckning av merkostnader för löner och pensioner m.m.** I prop. 1975: 1 (bil. 2 s. 24) redovisade statsrådet Löffberg vilka regler som gäller för att inrätta personliga tjänster för tjänstemän som garanterats fortsatt anställning i Stockholm i samband med myndighets omlokalisering (tjänstemän med s.k. NOM-garanti). Statsrådet anförde vidare att han avsåg att föreslå regeringen att begära att få möjlighet att från täckningsanslaget anvisa de medel som behövs när reservationsanslag, oobetecknade anslag eller affärsverk belastas med större utgifter än som beräknats i budgetpropositionen på grund av att personliga tjänster inrättats för tjänstemän med NOM-garanti.

Anslag till täckning av merkostnader för löner och pensioner m.m. begärdes i prop. 1975: 100 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1975/76, m. m. (kompletteringsproposition). I

samband därmed behandlades inte frågan om bemyndigande för regeringen att anvisa medel från täckningsanslaget, när ökade utgifter för personliga tjänster för tjänstemän med NOM-garanti belastar reservationsanslag, obetecknade anslag eller affärsverk.

Erfarenheterna under tiden efter det att frågan anmälts i budgetpropositionen visar att personliga tjänster för tjänstemän med NOM-garanti i vissa fall har behövt inrättas vid myndigheter med sådana anslag som inte får överskridas. Regeringen bör därför begära riksdagens bemyndigande att i sådana fall få möjlighet att — efter prövning i varje särskilt fall — anvisa de medel som behövs från täckningsanslaget.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att från anslaget till täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. — efter prövning i varje särskilt fall — få anvisa de medel som behövs utöver anvisade reservationsanslag eller obetecknade anslag och för de affärsdrivande verken på grund av utgifter för personliga tjänster för tjänstemän med NOM-garanti.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[4] **11. Byggnadsarbeten för statlig förvaltning.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 185 milj. kr. Behållningen under anslaget var vid ingången av budgetåret ca 11,6 milj. kr.

Från anslaget bestrids utgifter för investeringar i byggnader bl.a. för huvuddelen av de myndigheter som enligt statsmakternas beslut skall omlokaliseras från Stockholmsområdet. Med hänsyn till gällande tidplaner för denna omlokalisering bör följande byggnadsobjekt nu redovisas för riksdagen.

Jönköping. Nybyggnad i kv. Göta. En första etapp av nybyggnaden har tagits i bruk sommaren 1975. Byggnaden rymmer f.n. lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, domstolsverket och vissa lokaler för länsstyrelsen. Redogörelse för denna första etapp har lämnats bl.a. i prop. 1973: 1 (bil. 9 s. 105) och prop. 1974: 175 (bil. 5).

Enligt gällande tidplaner skall statens jordbruksnämnd omlokaliseras till Jönköping sommaren 1977. Regeringen uppdrog den 24 april 1975 åt byggnadsstyrelsen att på grundval av redovisade systemskisser projektera lokaler för jordbruksnämnden inom kv. Göta i Jönköping i anslutning till lokalerna för de tidigare nämnda myndigheterna. Denna andra etapp omfattar en sammanlagd rumsyta av 5 150 m². Därav avses ca

3 100 m² för jordbruksnämnden — ca 150 arbetsplatser — och ca 200 m² för byggnadsstyrelsens lokala organisation för fastighetstjänst. Övriga utrymmen avses för gemensamma ändamål, främst för expansionsreserv för de myndigheter som förlagts till nybyggnaden.

Kostnaden för den andra etappen beräknas till 13,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975. I gällande investeringsplan är uppförd en kostnadsram av 29 milj. kr. i prisläget den 1 april 1974, vilket motsvaras av 31 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975. I investeringsplanen bör därmed föras upp en för etapperna gemensam kostnadsram av (31 + 13,5 =) 44,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975.

Kalmar. Nybyggnad på Östra Malmen. Riksdagen beslöt år 1973 (prop. 1973: 55, InU 1973: 22, rskr 1973: 220) att till Kalmar skulle omlokaliseras bl.a. det dåvarande byggnadskontoret vid televerkets byggnadsavdelning, vilket beräknades omfatta ca 180 anställda. Sedan televerket anmält att antalet anställda i den nu berörda delen av televerkets verksamhet till följd av rationaliseringar skulle komma att minska till 25 uppdrog Kungl. Maj:t i september 1974 att televerket att redovisa möjligheterna till kompletterande omlokalisering av verksamhet inom verket. I överensstämmelse med förslag av televerket har regeringen därefter i beslut den 6 februari 1975 föreskrivit att till Kalmar skall lokaliseras även en central katalogenhet, en ADB-grupp och viss nummerbyråverksamhet. De berörda enheterna inom televerket beräknas komma att sysselsätta 106—132 heltidsanställda.

Lokaler för dessa verksamheter, exkl. nummerbyråverksamheten, förutsätts komma att anordnas inom en föreslagen nybyggnad för länsförvaltningen på Östra Malmen i Kalmar. Inom området ligger sedan tidigare dels en förvaltningsbyggnad för televerkets lokala förvaltning, dels det nyligen färdigställda polishuset. Den nu föreslagna nybyggnaden omfattar enligt av byggnadsstyrelsen redovisade systemhandlingar en sammanlagd rumsyta av 11 300 m². Därav beräknas för kontorslokaler för televerket ca 2 100 m² och för länsstyrelsen inkl. lokaler för datamaskinutrustning och reservutrymmen ca 5 800 m². Det sammanlagda antalet arbetsplatser i nybyggnaden beräknas till 380. De gemensamma utrymmena i nybyggnaden — sammanlagt ca 3 400 m² — har i vissa delar, bl.a. restaurang och parkeringsutrymmen, dimensionerats med hänsyn till det totala antalet anställda som kommer att vara verkamma inom området vid framtida fortsatt utbyggnad. Detta antal beräknas till ca 1 100. Antalet arbetsplatser inom området efter tillkomsten av den nu föreslagna nybyggnaden beräknas därvid till ca 850.

Kostnaden för nybyggnaden beräknas till 30,9 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975. Regeringen har i beslut den 18 september 1975 föreskrivit att omlokaliseringen av de berörda delarna av televerket skall ske i juni och juli 1978. För att detta skall vara möjligt måste byggnadsarbeten påbörjas under våren 1976.

Föredraganden

Jag vill inledningsvis ta upp frågan om *försäljning av fastigheter* i fall som huvudsakligen gäller en fortlöpande anpassning av fastighetsbeståndet till ändrade förutsättningar och inom begränsade värden.

Enligt 1809 års regeringsform (77 §) fordrades riksdagens samtycke för försäljning eller annan avhändelse av statens fasta egendom. Sedan år 1942 har sådant samtycke lämnats genom generella försäljningsbemyndiganden. Senaste beslut i ämnet fattades av 1971 års riksdag (prop. 1971: 91, FiU 1971: 20, rskr 1971: 159 och prop. 1971: 175, FiU 1971: 50, rskr 1971: 330). Enligt gällande regeringsform 10 kap. 8 § gäller att statens medel och dess övriga tillgångar står till regeringens disposition. Grunder för förvaltningen av statens egendom och förfogandet över den fastställs dock enligt 10 kap. 9 § av riksdagen i den omfattning som behövs. Enligt övergångsbestämmelserna till den nya regeringsformen har förutsatts att tidigare givna bemyndiganden skall gälla tills riksdagen bestämmer annorlunda.

Hittills gällande bemyndiganden i fråga om försäljning m.m. av statens fasta egendom innebär bl.a. att regeringen utan värdemässig begränsning får besluta om försäljning av mark till kommun för samhällsbyggnadsändamål. Vid försäljning eller byte i annat fall har bemyndigandet för regeringen begränsats inom beloppsmässiga värdegränser, vilka skiftar efter vilken myndighet som förvaltar egendomen. Med värde avses här egendomens taxeringsvärde eller, om taxeringsvärde inte är åsatt, egendomens saluvärde. De sedan år 1971 gällande värdegränserna är för egendom som förvaltas av domänverket 2 milj. kr., för egendom som förvaltas av postverket, televerket, statens järnvägar, statens vägverk, luftfartsverket och statens vattenfallsverk 0,7 milj. kr. samt för egendom som förvaltas av andra myndigheter 0,4 milj. kr. Värdegränsen 0,4 milj. kr. gäller även vid försäljning av egendom som har tillfallit allmänna arvsfonden. Riksdagen har vidare bemyndigat regeringen att delegera sin rätt att besluta till berörda verk eller andra centrala förvaltningsmyndigheter inom värdegränser som regeringen fastställer för varje särskild myndighet. Beslutanderätten i frågor som gäller allmänna arvsfondens egendom får delegeras till länsstyrelserna. Föreskrifter härom och om försäljningsförfarandet m. m. finns intagna i cirkuläret (1971: 727, ändrat 1971: 1069) om försäljning av staten tillhörig fast egendom, m.m.

Värdeutvecklingen inom fastighetsområdet har lett till att riksdagen inte längre på avsett sätt kunnat avlastas försäljningsärenden av rutinmässig karaktär. Exempel på detta är de försäljningsärenden som har underställts riksdagen genom prop. 1974: 179 och prop. 1975/76: 14. Det förra fallet avsåg en försäljning till ett belopp av 407 000 kr. och det senare ett markbyte där värdet på den av televerket förvaltade mark som staten lämnade ifrån sig var 750 000 kr. I samband med förvärv

av tomtmark för den av riksdagen beslutade nybyggnaden för länsstyrelsen m.m. i kv. Sälgen i Vänersborg har preliminärt överenskommits att staten i mellangift skall lämna bl.a. en av staten inte längre nyttjad fastighet, Hantverkaren 17, med ett taxeringsvärde av 460 000 kr.

Vid mina överväganden av vilka justeringar av nu gällande värdegränser som bör vidtas för att åstadkomma en ändamålsenlig fördelning mellan riksdagen och regeringen av frågor som rör avhändelse av fastigheter har jag funnit att det saknas anledning att som hittills låta omfattningen av riksdagens generella bemyndiganden för regeringen bero av åt vilken myndighet regeringen i sin tur har anförtrott förvaltningen av egendomen. Jag förordar därför att de nu gällande bemyndigandena ändras på så sätt att frågor om överlåtelse i andra fall än då de sker till kommuner för samhällsbyggnadsändamål generellt får avgöras av regeringen i de fall då egendomens taxeringsvärde — eller, då sådant saknas, egendomens saluvärde — inte överstiger 2 milj. kr. Detta motsvarar den värdegräns som f. n. gäller i fråga om överlåtelse av fast egendom som förvaltas av domänverket. Liksom hittills bör regeringen kunna delegera sin beslutanderätt inom värdegränser som regeringen fastställer för varje särskild förvaltningsmyndighet.

Jag övergår så till att behandla de av byggnadsstyrelsen föreslagna ändringarna av gällande investeringsplan för byggnader för statlig förvaltning.

För att tidplanerna för omlokaliseringen av statens jordbruksnämnd till Jönköping och av delar av televerket till Kalmar skall kunna hållas bör byggnadsarbetena för de föreslagna nybyggnaderna påbörjas under våren 1976. Med hänvisning till vad jag har redovisat i det föregående bör därför följande nya och ändrade kostnadsramar i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen.

Jag förordar att de utgifter som hänger samman med de redovisade byggnadsobjekten får bestridas av tillgängliga medel under förevarande investeringsanslag.

Byggnads- objekt	Kostnadsram		Medelförbrukning		Bygg- start år-mån.	Färdig- ställande år-mån.
	74-04-01	75-04-01	Faktisk t.o.m. 75-06-30	Beräk- nad för 1975/76		
<i>Jönköping</i>						
Nybyggnad i kv. Göta	29 000	44 500	19 083	14 000	73-03	77-05
<i>Kalmar</i>						
Nybyggnad på Östra Malmen		30 900		2 000	76-05	78-03

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge — med ändring i denna del av tidigare lämnade bemyndiganden — att regeringen t. v. utan riksdagens samtycke i varje särskilt fall beslutar om försäljning eller byte av staten eller allmänna arvsfonden tillhörig fast egendom, om taxeringsvärdet på egendomen — eller, om taxeringsvärde inte är åsatt, egendomens saluvärde — uppgår till högst 2 000 000 kr.,
2. bemyndiga regeringen att besluta om vissa byggnadsarbeten för statlig förvaltning inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
3. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för vissa byggnadsarbeten för statlig förvaltning.

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

[5] **5. Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner.** Riksdagen har i successiva beslut åren 1970—1975 lämnat bemyndiganden för beställningar av datamaskinutrustning till andra civila myndigheter än de affärsdrivande verken om sammanlagt 360 milj. kr. För budgetåret 1975/76 medgav riksdagen ett beställningsbemyndigande på 50 milj. kr. (prop. 1975: 1 bil. 9, FiU 1975: 12, rskr 1975: 64).

Beställningsbemyndigande lämnas för att möjliggöra att beställningar läggs ut för leverans under senare budgetår än det budgetår för vilket investeringsmedel anvisas. Behovet av beställningsbemyndiganden för anskaffning av datamaskinutrustning bestäms av upphandlingsprocessen, vilken normalt är förhållandevis lång. Beställningsbemyndigandena — liksom de årliga anslagen till anskaffning av datamaskiner — avser utrustning för en rad mycket varierande ändamål inom olika delar av statsförvaltningen. I huvudsak gäller det anskaffningsbehov till vilka riksdagen redan tagit principiell ställning genom exempelvis beslut om uppbyggnad av ett visst ADB-system eller beslut om sådana reformer som är styrande för behovet av datamaskinutrustning.

Statskontoret

Statskontoret har beräknat att ytterligare beställningar utöver tidigare planerade nu måste göras under budgetåret 1975/76 för leverans i huvudsak under budgetåret 1976/77. Det gäller bl. a. anskaffningar för den allmänna försäkringen, statens vägverk, statistiska centralbyrån, datamaskincentralen för administrativ databehandling, centrala bil- och körkortsregistret, det planerade informationssystemet inom studiestödsområdet, universitetens datacentraler och arbetsmarknadsverket. Behovet av ytterligare beställningsbemyndigande beräknas till 25 milj. kr.

Föredraganden

Riksdagen har tidigare bemyndigat regeringen att beställa datamaskinutrustning för sammanlagt 360 milj. kr. För de ändamål som statskontoret har redovisat behövs ett bemyndigande att beställa ytterligare datamaskinutrustning till ett värde av högst 25 milj. kr. Denna utrustning avses bli levererad huvudsakligen under budgetåret 1976/77.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att medge att datamaskinutrustning beställs — utöver tidigare medgivet belopp — till en kostnad av högst 25 000 000 kr.

Bilaga 6

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Zachrisson såvitt avser frågorna under littera B, E och G på driftbudgeten;
statsrådet Hjelm-Wallén såvitt avser frågorna under littera D och F på driftbudgeten

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN**ÅTTONDE HUVUDTITELN****B. Kulturändamål**

[1] **B 12. Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner.** Ur det under denna rubrik i statsbudgeten uppförda förslagsanslaget utgår fr. o. m. budgetåret 1974/75 bl. a. det statliga stödet till vissa yrkesorkestrar enligt kungörelsen (1974: 451) om statsbidrag till vissa teater-, dans- och musikinstitutioner. Innevarande budgetår har Konsertföreningen i Stockholm erhållit ett grundbidrag av högst 5 195 850 kr. ur förevarande anslag. Sedan Konsertföreningen träffat överenskommelse med Stiftelsen Stockholms Konserthus att de båda institutionernas verksamhet fr. o. m. den 1 juli 1975 skall drivas av en gemensam institution, har Konsertföreningen ansökt om en utvidgning av statsbidraget till att omfatta också den personal som hittills varit anställd vid Stiftelsen Stockholms Konserthus, sammanlagt 22 personer förutom köpta tjänster. Vidare har föreningen redovisat behov av ytterligare bidrag för täckning av vissa kvarstående underskott från tidigare budgetår.

Föredraganden

Ett samgående mellan Konsertföreningen i Stockholm och Stiftelsen Stockholms Konserthus torde innebära betydande fördelar ur effektivitetssynpunkt. Vid kontakter med företrädare för Stockholms kommun

har det framkommit att det finns skäl att innefatta också den hittills hos stiftelsen anställda personalen i samhällets bidrag till konsertverksamheten i Stockholm innevarande budgetår. Vidare har man inom kommunen förklarat sig beredd till ytterligare bidrag för att täcka de kvarstående underskotten från tidigare budgetår.

Statsbidragskungörelsens bestämmelser bör av tekniska skäl inte tillämpas på den nya konsertorganisationen i Stockholm förrän fr. o. m. den 1 juli 1976. Det redan innevarande budgetår ökade bidragsbehovet med anledning av omorganisationen bör därför täckas med ett särskilt anslag. Efter att ha samrått med representanter för Stockholms kommun räknar jag med ett ytterligare statsbidragsbehov av sammanlagt 1,3 milj. kr. för ändamålet. Medlen bör utgå ur anslaget Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner. I fortsättningen kommer stödet till den nya konsertorganisationen att kunna regleras helt inom ramen för statsbidragskungörelsens bestämmelser.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående har förordat angående medel till Konsertföreningen i Stockholm.

D. Skolväsendet

[2] **D 9. Särskilda åtgärder på skolområdet.** Ur detta reservationsanslag utgår bidrag enligt förordning av den 17 april 1975 dels till personell förstärkning vid undervisningen, dels till förstärkningsanordningar. Anslaget fördelas av skolöverstyrelsen (SÖ) efter ansökan av kommunerna.

För första halvåret 1974 uppgick anslaget till 15 milj. kr. (prop. 1973: 165, UbU 1973: 1 y, FiU 1973: 40, rskr 1973: 344) och för 1974/75 till 30 milj. kr. För 1975/76 beräknades i propositionen 1975: 1 bil. 10 anslaget till 30 milj. kr. vilket har anvisats av riksdagen (UbU 1975: 4, rskr 1975: 49). Utskottet uttalade att då medelsbehovet bättre kunde överblickas borde regeringen — om medelsbehovet avsevärt översteg vad som förutsetts — lägga fram förslag om att ytterligare medel anvisas på tilläggsstat. Med anledning härav uppdrog regeringen åt skolöverstyrelsen den 17 april 1975 att inkomma till regeringen med en redovisning av medelsbehovet. I skrivelse den 3 juni 1975 har skolöverstyrelsen redovisat uppdraget.

En utvärdering av verksamheten i fem kommuner och en redovisning av SÖ:s enkät till samtliga kommuner som erhöll bidrag 1974/75 kommer att presenteras under hösten 1975.

För budgetåret 1975/76 har, anger SÖ, bidrag sökts av 137 kommuner, tre landstingskommuner och en privatskola. Av dessa hade 27 kommuner ej tidigare ansökt om bidrag. Sammanlagt uppgick det redovisade medelsbehovet enligt kommunernas ansökningar om bidrag till 69,5 milj. kr. En viss förändring i önskemålen om statsbidrag hade

emellertid ägt rum. Sälunda ansökte kommunerna 1974/75 om bidrag på ca 56 milj. kr. till personell förstärkning vid undervisningen och om ca 12 milj. kr. till förstärkningsanordningar för elevvård och fritidsverksamhet. Motsvarande belopp utgjorde för 1975/76 52,8 milj. kr. resp. 16,7. Antal kommuner som erhöll bidrag 1974/75 var 93 och 1975/76 62.

Ifråga om ytterligare medelsbehov under anslaget förklarar SÖ att om realvärdet av statsbidraget skall kunna bibehållas krävs en uppräknings med ca 30 procent.

Föredraganden

I likhet med SÖ anser jag att erfarenheterna av användningen av de särskilda medel som ställts till förfogande på skolans område har varit övervägande positiva. Inte minst har det varit värdefullt att man lokalt utan bindande regler för resursanvändningen fått möjlighet att uppmärksamma olika elevers eller elevgruppers problem och komma med förslag till åtgärder för att lösa dessa. Denna behovsriktade styrning av ytterligare resurser för skolarbetet är värdefull för den fortsatta utvecklingen på skolområdet.

En vidare prövning av skolans resursbehov pågår f. n. i utbildningsdepartementet i samband med beredningen av förslag från utredningen om skolans inre arbete (SOU 1974: 35). Jag anser dock att vissa ytterligare medel nu bör ställas till förfogande under detta anslag för att kommunerna skall få möjlighet att upprätthålla föregående års ambitionsnivå. Mot bakgrund härav beräknar jag ett ytterligare anslagsbehov av 9 milj. kr. för budgetåret 1975/76. Jag vill här understryka att medlen i första hand bör användas till temporära och flexibla anordningar och inte bindas till generella och permanenta organisationsändringar. Vad gäller medelsbehovet för budgetåret 1976/77 avser jag återkomma till regeringen i budgetpropositionen i januari 1976.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilda åtgärder på skolområdet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.

[3] **D 16. Bidrag till driften av gymnasieskolor.** Ur detta förslagsanslag utgår bl a bidrag till driften av skogsbruksutbildning vid dels gymnasieskola, dels ock för en av skogsvårdsstyrelsen bedriven skogsbruksskola.

1971 års riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t att besluta om bestämmelserna om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning i enlighet med vad som förordnats i statsrådsprotokoll (prop. 1971: 1 bil. 10, UbU 1971: 1, rskr 1971: 58). Bestämmelserna om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning återfinns i Kungl. Maj:ts beslut den 23 april 1971 angående

ende provisoriska bestämmelser om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning för budgetåret 1971/72 (ändrade senast den 17 april 1975). Enligt beslutet utgår statsbidrag bl. a. i form av allmänt driftbidrag. Det allmänna driftbidragets storlek har alltsedan budgetåret 1971/72 beräknats utifrån ett bidrag per planerad kursvecka om 3 560 kr. för maskinteknisk kurs och 2 375 kr. för övriga kurser. Utgångspunkten för det allmänna driftbidraget fastlades vid förhandlingar mellan staten och Svenska Landstingsförbundet och godkändes av Kungl. Maj:t genom beslut den 2 april 1971.

Föredraganden

Efter förhandlingar mellan utbildningsdepartementet och Svenska Landstingsförbundet enades parterna den 9 juni 1975 om att det allmänna driftbidraget till skogsbrukets yrkesutbildning skulle för budgetåret 1975/76 utgöra 10 689 550 kr. Fördelningen av beloppet skulle ske med utgångspunkt i ett bidrag per planerad kursvecka om 4 985 kr. för maskinteknisk kurs och 3 325 kr. för övriga kurser. I prop. 1975: 1 bil. 10 har jag under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1975/76 beräknat 7 635 000 kr. för ändamålet. I skrivelse den 19 mars 1975 har riksdagen anmält sina beslut angående anslag för budgetåret 1975/76 till gymnasiala skolor m. m. (prop. 1975: 1 bil. 10, UbU 1975: 5, rskr 1975: 50). Medelsbehovet under förevarande anslag ka.1 med anledning härav beräknas till ca 3 050 000 kr. utöver vad som tidigare beräknats för detta ändamål. Enligt min mening bör regeringen inhämta riksdagens bemyndigande att meddela bestämmelser om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning i enlighet med vad jag har förordat i det föregående.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att bemyndiga regeringen att meddela bestämmelser om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning i enlighet med vad jag har förordat i det föregående.

E. Högre utbildning och forskning

[4] **E 66. Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.** I statsbudgeten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 81 milj. kr. Av beloppet disponerar enligt regleringsbrev byggnadsstyrelsen 28 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor 52,4 milj. kr. enligt en särskild utrustningsplan (prop. 1975: 33, UbU 1975: 15, rskr 1975: 164). Anslagsposten Diverse objekt är uppförd med 0,6 milj. kr. Någon medelsreservation vid budgetårets början fanns inte på byggnadsstyrelsens och utrustningsnämndens anslagsposter. I sina anslagsframställningar för budgetåret 1976/77 föreslår byggnadsstyrel-

sen och utrustningsnämnden att ytterligare 7 milj. kr. resp. 15 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget för budgetåret 1975/76.

Vidare har byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden lagt fram förslag om nya och ändrade kostnadsramar för vissa inrednings- och utrustningsobjekt.

För de förslag till nya och ändrade ramar som med hänsyn till föreliggande tidsplaner nu bör behandlas kommer jag i det följande att lämna en kortfattad redogörelse.

Stockholm

Nordiska museet. I inredningsplanen är uppförd en delram av 1 250 000 kr. för inredning av en första etapp av en nybyggnad av museilokaler på Julita gård för Nordiska museet m. m. (prop. 1974: 170 bil. 6 s. 33 och 38). Byggnadsstyrelsen beräknar nu inredningskostnaderna för denna etapp till 1,6 milj. kr. Ökningen beror dels på prisstegringar, dels på ökade kostnader i samband med omdisponering av det material som skall föras över till Julita.

Ombyggnad av Fredrik Bloms hus. Det s. k. Fredrik Bloms hus inom Frescatiområdet byggs om för universitetsförvaltningen i Stockholm. Lokalerna, som kommer att vara inflyttningsklara till sommaren 1976, omfattar drygt 1 000 m² rumsyta.

I inredningsplanen är uppförd en delram av 350 000 kr. för ändamålet (prop. 1974: 170 bil. 6 s. 34). Byggnadsstyrelsen föreslår att ramen höjs till 750 000 kr. och därvid betecknas som definitiv.

Ombyggnad för livrustkammaren. Under våren 1975 påbörjades en ombyggnad av lokaler för livrustkammaren i Stockholms slott. Ombyggnadskostnaderna beräknas till 11 milj. kr. I inredningsplanen är uppförd en delram av 1 milj. kr. (prop. 1975: 33 s. 15 och 23). Byggnadsstyrelsen föreslår att ramen höjs till 2 950 000 kr. Ramen kan enligt styrelsen därvid betecknas som definitiv.

Utrustningsnämnden föreslår att en definitiv ram av 2 130 000 kr. förs upp i utrustningsplanen för livrustkammaren. Av nämnda belopp avser 275 000 kr. larmanordningar, 340 000 kr. dockor, 82 000 kr. teleteknisk utrustning, 75 000 kr. AV-utrustning, 95 000 kr. verkstadsutrustning, 173 000 kr. kontorsutrustning m. m. och 1 090 000 kr. flyttningskostnader m. m.

Om- och tillbyggnad för statens scenateljéer i Hügernäs. Lokalerna i om- och tillbyggnaden motsvarar en programyta, exkl. kapprum etc., av ca 6 500 m². Byggnadsarbetena beräknas bli avslutade under våren 1976. En delram av 200 000 kr. är för ändamålet uppförd i inredningsplanen (prop. 1975: 33 s. 16 och 23). Byggnadsstyrelsen föreslår att ramen höjs till 0,7 milj. kr. Enligt styrelsen kan ramen därvid betecknas som definitiv.

Utrustningsnämnden föreslår att en definitiv kostnadsram av 2,8 milj. kr. förs upp i utrustningsplanen för statens scenateljéer i Hägernäs. Av beloppet avser 540 000 kr. utrustning för Dramaten, 425 000 kr. utrustning för Operan, 1 684 000 kr. gemensam utrustning och 151 000 kr. flyttningskostnader m. m.

Till skolöverstyrelsens disposition

I utrustningsplanen är för budgetåret 1975/76 uppförd en kostnadsram av 2 milj. kr. till skolöverstyrelsens disposition. Kostnadsramen får användas för behov — vid läroanstalterna inom skolöverstyrelsens förvaltningsområde med undantag av konstfackskolan — vilka inte tillgodoses genom särskilda kostnadsramar, bl. a. för planmässig ersättningsanskaffning av inredning och utrustning.

Skolöverstyrelsen har hemställt om ytterligare 0,9 milj. kr. för inköp av en ny radarsimulator till sjöbefälsskolan i Kalmar.

Föredraganden

För att inredning och utrustning utan försening skall kunna anskaffas till de objekt som jag har redogjort för i det föregående bör de i följande sammanställning angivna kostnadsramarna — i 1 000-tal kr. — föras upp i inrednings- och utrustningsplanerna.

Objekt	Förordad ram eller förordad ändring av tidigare ram	Kostnadsram	
		Definitiv ram	Delram
Inredning			
<i>Stockholm</i>			
Nordiska museet	+ 350		1 600
Ombyggnad av Fredrik Bloms hus	+ 250	600	
Ombyggnad för livrust- kammaren	+ 1 600	2 600	
Om- och tillbyggnad för statens scenateljéer i Hägernäs	+ 500	700	
<i>Göteborg</i>			
Ombyggnad för reaktorfysik	+ 65	300	
Utrustning			
<i>Stockholm</i>			
Statens scenateljéer i Hägernäs	+ 2 600	2 600	
Livrustkammaren	+ 850	850	
Flyttningskostnader för livrustkammaren	+ 250		250
<i>Övrigt</i>			
Till skolöverstyrelsens disposi- tion (budgetåret 1975/76)	+ 900	2 900	

Vid min beräkning av kostnadsramen *Flyttningskostnader för livrustkammaren* har jag, i avvaktan på anbudsprövning, endast beräknat medel som erfordras för en första flyttningsetapp.

Jag vill erinra om att kostnadsramar för inredning och utrustning enligt den ordning som tillämpas inte fortlöpande anpassas till förändringar i prisläget genom uppräkningsindex (jfr prop. 1967: 104 s. 41). Skälet till detta är svårigheterna att konstruera en index som inte samtidigt påverkas av sådana kostnadsändringar som hänför sig till kvalitetsändringar. I stället har myndigheterna hänvisats till möjligheten att på nytt underställa regeringen de ramar som inför upphandlingen visat sig inte rymma kostnaderna för i huvudsak den inredning eller utrustning som tidigare har godtagits. Byggnadsstyrelsen föreslår att de i inredningsplanen uppförda kostnadsramarna för moderna museet i Stockholm, icke-laborativa institutioner m. m. i Uppsala, universitetsfilialen i Växjö, ombyggnad av universitetsbiblioteket i Lund, hygien och naturvetenskaplig mikrobiologi i Lund, nybyggnad för kemi, etapp II, i Göteborg och restaurang inom Chalmersområdet höjs med sammanlagt 1 965 000 kr. För justering av nämnda kostnadsramar beräknar jag sammanlagt 1,2 milj. kr.

Vid beräkningen av kostnadsramarna m. m. för inredning har jag räknat med att inredning som lämnas av omlokaliserade myndigheter i viss omfattning skall kunna tillgodose de inredningsbehov som redovisats i det föregående och som avser lokaler inom Stockholmsområdet.

Byggnadsstyrelsen och utrustningsnämnden har begärt att medel anvisas på tilläggsbudget till anslaget. Jag avser att återkomma till denna fråga när medelsförbrukningen säkrare kan bedömas. I avvaktan härpå förordar jag att de ökade utgifter som hänger samman med i det föregående redovisade objekt får bestridas av tillgängliga medel under detta anslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av viss inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m. inom de kostnadsramar som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för viss inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.

F. Lärarutbildning

[5] **F 12. Särskilda lärarutbildningsåtgärder.** I statsbudgeten för innevarande budgetår har under ifrågavarande anslag anvisats ett reservationsanslag av 1 129 000 kr. (prop. 1975: 1 bil. 10, UbU 1975: 10, rskr 1975: 104). Ur detta anslag bekostas bl. a. kurser för lärare som avser

att tjänstgöra i fritidspedagog- eller förskollärarytbildning. Regeringen har meddelat bestämmelser för sådana kurser i regleringsbrev för budgetåret 1975/76.

Efter överläggningar mellan regeringen och Svenska kommunförbundet har överenskommelse träffats om vissa åtgärder för utbyggnaden under den närmaste femårsperioden av kommunernas barnomsorg.

Föredraganden

Om en planerad utbyggnad av daghem och fritidshem skall komma till stånd krävs en ökad utbildning av barnskötare, fritidspedagoger och förskollärare. Regeringen har den 25 september 1975 därför beslutat uppdra åt skolöverstyrelsen att planera för en väsentligt utökad utbildning av dessa personalkategorier. En förutsättning för att en kraftigare utbyggnad av daghem och fritidshem skall komma till stånd är att personalutbildningen också kan ökas. Redan under innevarande budgetår bör därför enligt min mening särskilda insatser göras för att utbilda lärare och handledare som har för avsikt att tjänstgöra inom dessa utbildningar.

Jag beräknar att ytterligare 12 kurser för handledare i fritidspedagog- och förskollärarytbildningarna bör komma till stånd. Därigenom bör ca 140 handledare kunna utbildas under våren 1976. Kostnaden för dessa kurser har beräknats till ca 92 000 kr. Vidare bör ca 80 fritidspedagoger och förskollärare utbildas för tjänstgöring inom de utökade fritidspedagog- och förskollärarytbildningarna som planeras. Kostnaderna för fyra sådana kurser har beräknats till 1,4 milj. kr. Till detta kommer ersättning till deltagarna i form av utbildningsarvode med belopp motsvarande lön i löneklass L 1 på utbildningsorten, vilket medför en kostnad av ytterligare 1,4 milj. kr. Organisation och uppläggning av utbildningen motsvarar i huvudsak nuvarande seminarieutbildning.

Dessutom bör medel beräknas för att utbilda vissa lärare inom nuvarande klasslärarytbildning, som önskar tjänstgöra i en utvidgad fritidspedagog- eller förskollärarytbildning. Kostnaderna för en sådan utbildningskomplettering har beräknats till ca 1,1 milj. kr. med 80—100 deltagare. Kurserna bör komma till stånd redan under våren 1976.

Inom en utökad barnskötarytbildning kommer att krävas fler lärare, oavsett om denna sker på den tvååriga vårdlinjen eller genom särskilda kurser för personer med erfarenhet av arbete med barn. En utökad barnvårdslärarytbildning kommer inte att ge något lärartillskott förrän i slutet av utbyggnadsperioden, varför det är nödvändigt att fortbilda förskollärare för att undervisa inom gymnasieskolans barnskötarytbildning. Jag beräknar att två kurser med sammanlagt ca 70 deltagare bör komma till stånd redan under våren 1976. Kostnaden för dessa kurser, inräknat ersättning till deltagarna, beräknas till 2,4 milj. kr.

Som statsrådet Aspling anfört tidigare denna dag kommer de frågor som gäller regeringens överenskommelse med Svenska kommunförbundet angående utbyggnaden av kommunernas barnomsorg att anmälas i anslutning till budgetpropositionen i januari 1976.

Det är emellertid angeläget att här föreslagna åtgärder för lärarutbildning vidtas i sådan tid att en planerad utbyggnad av barnomsorgen kan komma till stånd.

Vad gäller utbildningskapaciteten för barnskötar-, fritidspedagog- och förskolläro-utbildning avser jag att i annat sammanhang återkomma till regeringen.

Med hänsyn till vad jag anfört bör för budgetåret 1975/76 utöver vad som tidigare har beräknats ytterligare 6,2 milj. kr. anvisas under detta anslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 6 200 000 kr.

G. Vuxenutbildning

[6] **G 6. Bidrag till studiecirkelverksamhet.** Riksdagen beslöt vid 1975 års riksmöte att införa ett särskilt *statsbidrag för arvode till teckenspråkstolk* i studiecirklar (prop. 1975: 23 s. 184 och 232. UbU 1975: 16, rskr 1975: 177). Jag anser att de statsbidragsbestämmelser som bör gälla för bidraget bör förtydligas. Statsbidraget för ledararvode utgår med ett belopp som motsvarar 75 % av de sammanlagda kostnader som ett studieförbunds lokalavdelning eller annat lokalt organ av förbundet haft för ledararvode i sina allmänna cirklar under budgetåret, dock högst med det belopp som regeringen bestämmer. Statsbidraget för arvode till teckenspråkstolk bör utgå med 100 % av de sammanlagda kostnader som ett studieförbunds lokalavdelning eller annat lokalt organ av förbundet haft för arvode till teckenspråkstolk. Statsbidraget bör dock utgå med högst 133,3 % av det belopp per studietimme som får utgå i statsbidrag till ledararvode i allmänna cirklar. Eftersom regeringen beslutat att statsbidrag till ledararvode får utgå med högst 30 kr. och 50 öre bör alltså statsbidrag till arvode till teckenspråkstolk kunna utgå med högst 40 kr. och 70 öre.

Det bidragsbelopp för arvode till teckenspråkstolk som jag angett bör få gälla för verksamhet från och med budgetåret 1975/76. Det förtydligande av statsbidragsbestämmelserna som jag här anmält har beaktats i de beräkningar som ligger till grund för det anslag för Bidrag till studiecirkelverksamhet som riksdagen har beslutat att anvisa för budgetåret 1975/76.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att godkänna vad jag har förordat beträffande bidrag till arvode
för teckenspråkstolk.

[7] **G 16. Bidrag till Liber Grafiska AB.** I prop. 1975: 105 föreslog regeringen riksdagen att godkänna träffade avtal mellan dels staten och Hermods stiftelse, dels staten, Hermods stiftelse och Liber Grafiska AB avseende verksamheten vid Hermods stiftelse.

Riksdagen biföll regeringens hemställan (UbU 1975: 22, rskr 1975: 217).

Regeringen har genom beslut den 26 juni 1975 godkänt avtalen. Enligt avtalet mellan staten, Hermods stiftelse och Liber Grafiska AB skall staten till Liber utge ett saneringsbidrag på 6 milj. kr. före utgången av december 1975.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att till *Bidrag till Liber Grafiska AB* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett anslag av 6 000 000 kr.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Lundkvist

**Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde**

DRIFTBUDGETEN

NIONDE HUVUDTITELN

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

[1] **B 15. Främjande av rennäringen.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 730 000 kr.

Lantbruksstyrelsen

Vid 1972 års riksdag (prop. 1972: 16, JoU 1972: 5, rskr 1972: 85) anvisades, i samband med godkännande av konvention mellan Sverige och Norge om renbetning, till Åtgärder i samband med ändrade renbetesförhållanden på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1971/72 ett reservationsanslag av 2 milj. kr.

Vid budgetårsskiftet 1974/75 återstod av det för budgetåret 1971/72 anvisade reservationsanslaget av 2 milj. kr. tillhoppa 1 113 000 kr. Efter som anslaget har anvisats för budgetåret 1971/72 och således inte kan disponeras under budgetåret 1975/76 föreslås att för innevarande budgetår anvisas 1 113 000 kr. som särskild delpost till åtgärder i samband med ändrade renbetesförhållanden under reservationsanslaget Främjande av rennäringen så att redan gjorda åtaganden skall kunna infrias.

Enligt ett till konventionen (SÖ 1972: 15) mellan Sverige och Norge om renbetning m. m. anslutande stängselprotokoll skall spärstängsel komma till stånd. Dessa stängsel skall i allmänhet vara uppförda vid olika tidpunkter som infaller under åren 1975—1979. I propositionen om godkännande av konventionen uttalades att arbetsmarknadsstyrelsen hade förklarat sig beredd att utföra stängselarbetena efter vederbörligt hänsynstagande till såväl det lokala som det allmänna sysselsättningsläget. Skulle det sedermera medföra svårigheter att utföra arbetena som

beredskapsarbeten måste de utföras i annan ordning. I sådant fall borde frågan på nytt anmälas för riksdagen.

Lantbruksnämnden i Västerbottens län har begärt 737 000 kr. till investeringar som avser konventionsstängsel i Norge, vilka enligt renbeteskonventionens stängselprotokoll skall vara uppförda före den 1 maj 1977. Med hänsyn till den bofasta norska fjällbefolkningen bör arbetena inte utföras som svenskt beredskapsarbete. I stället är det lämpligt att arbetstillfällena i dessa fall erbjuds lokalt bunden norsk arbetskraft. För att de nya stängslen skall kunna färdigställas inom stipulerad tid måste upphandling och transporter till arbetsplatserna genomföras redan vintern 1975/76 samt byggnadsarbetena påbörjas omedelbart efter snösmältningen våren 1976.

Föredraganden

Enligt beslut av 1972 års riksdag skall staten bekosta uppförande av de stängsel som Sverige har åtagit sig att bygga i anslutning till konventionen mellan Sverige och Norge om renbetning. Med hänsyn till nu ifrågavarande stängsels belägenhet medför det svårigheter att utföra arbetena som beredskapsarbeten. Stängslen måste därför uppföras i annan ordning. Kostnaderna för stängslen beräknas uppgå till 737 000 kr. Jag förordar att medel härför anvisas på statsbudgeten under förevarande anslagsrubrik.

Med hänsyn till att reservationsanslaget Åtgärder i samband med ändrade renbetesförhållanden som anvisades av riksdagen för budgetåret 1971/72 numera förfallit, biträder jag lantbruksstyrelsens förslag att för innevarande budgetår anvisas 1 113 000 kr. under anslaget Främjande av rennäringen.

Medlen bör tas upp på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Främjande av rennäringen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 850 000 kr.

[2] **B 17. Särskilt bidrag till trädgårdsnäringen.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för innevarande budgetår.

Lantbruksstyrelsen

Riksdagen anvisade på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1974/75 ett reservationsanslag av 5 milj. kr. till särskilt bidrag till trädgårdsnäringen (prop. 1975: 85, JoU 1975: 16, rskr 1975: 183).

Från 777 trädgårdsföretag hade den 15 september 1975 ansökningar inkommit om bidrag med sammanlagt 4,3 milj. kr. Enligt företags-

registret uppgår antalet företag som har växthus med uppvärmning till omkring 2 500. Föreliggande uppgifter från lantbruksnämnderna anger att ytterligare ansökningar kan förväntas från bidragsberättigade företag på sammanlagt ca 2,3 milj. kr.

De anvisade medlen torde således inte vara tillräckliga för att samtliga bidragsberättigade företag enligt förordningen (1975: 545) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag skall kunna erhålla de bidrag riksdagen beslutat.

På tilläggsbudget bör därför enligt styrelsen anvisas ytterligare 1 milj. kr. för ändamålet.

Föredraganden

Riksdagen anvisade på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1974/75 5 milj. kr. för ett särskilt engångsstöd till trädgårdsföretag. Med hänsyn till vad som kan bedömas beträffande medelsbehovet bör nu anvisas ytterligare 400 000 kr. för detta ändamål.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Särskilt bidrag till trädgårdsnäringen* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

G. Utbildning och forskning

[3] **G 14. Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 30 milj. kr. Av beloppet disponerar byggnadsstyrelsen 12 milj. kr. enligt en särskild inredningsplan och utrustningsnämnden för universitet och högskolor 18 milj. kr. enligt en särskild utrustningsplan.

Inredning

Byggnadsstyrelsen har redovisat förslag om höjningar av ett antal tidigare fastställda kostnadsramar för anskaffande av inredning. På grund av bl. a. gällande tidplaner för omlokaliseringen av veterinär- och skogshögskolorna bör förslagen prövas redan i detta sammanhang.

Med hänsyn till prisutvecklingen bör enligt styrelsen de i inredningsplanen uppförda kostnadsramarna för inredning av *Djurstallar, Kungsängen, Restauranger, om- och nybyggnad, Distriktsförsöksstation, nybyggnad* och *Central förvaltning, ombyggnad* höjas med tillsammans 235 000 kr. till sammanlagt 3 185 000 kr.

Styrelsen har vidare föreslagit att kostnadsramarna för inredning av *Kliniskt centrum, nybyggnad, Bibliotek, nybyggnad, Stora institutionsbyggnaden, ombyggnad* samt *Ny- och ombyggnader* för skogshögskolan

i Garpenberg höjs med tillsammans 3,5 milj. kr. till sammanlagt 19 950 000 kr. Förslagen till ändrade kostnadsramar föränsleds i dessa fall förutom av prisutvecklingen även av förslag om ändringar av inredningsprogrammen.

Föredraganden

Som chefen för finansdepartementet redovisade i prop. 1975: 1 (bil. 9 s. 72) anpassas kostnadsramar för inredning och utrustning inte förtöpande till förändringar i prisläget genom uppräknings med index. Myn-digheterna får i stället på nytt underställa regeringen de ramor som inför upphandlingen visat sig inte kunna rymma kostnaderna för i huvudsak den inredning som tidigare godtagits. Vid min prövning av de förslag till ändringar i *inredningsplanen* för innevarande budgetår som har redovisats av byggnadsstyrelsen har jag funnit det motiverat att styrelsen på grund av inträffade prisförändringar ges möjlighet att i viss omfattning justera de kostnadsramor som tidigare har fastställts för de inredningsobjekt som har redovisats i det föregående. Jag förordar att sådana justeringar får ske inom ett sammanlagt belopp av 1 065 000 kr. Regeringen bör bemyndigas att efter förslag av byggnadsstyrelsen slutligt besluta om de ändringar av enskilda kostnadsramor som föränsleds härav.

Jag förordar vidare att kostnadsramorna för inredning av *Kliniskt centrum, nybyggnad, Stora institutionsbyggnaden, ombyggnad* samt *Ny- och ombyggnader* för skoghögskolan i Garpenberg i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag höjs med 0,5 milj. kr., 0,7 milj. kr. resp. 0,2 milj. kr. på grund av utökade inredningsprogram.

Jag förordar att de ökade utgifter som hänger samman med här behandlade inredningsobjekt får bestridas av tillgängliga medel.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av viss inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m. inom de kostnadsramor som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har förordat i det föregående angående bestridande av utgifterna för viss inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.

KAPITALBUDGETEN

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

[4] **16. Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.** På statsbudgeten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 85 milj. kr. Anslaget disponeras i enlighet med

en investeringsplan, som upptar av riksdagen godkända kostnadsramar för de i planen ingående objekten.

Byggnadsstyrelsen hemställer dels att följande nya och ändrade kostnadsramar tas upp i investeringsplanen, dels att ett belopp av 22 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget.

Lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan

U l t u n a

Stora institutionsbyggnaden, ombyggnad. Projektet har tagits upp i investeringsplanen med en kostnadsram av 5,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1974. I skrivelse den 19 augusti 1975 har styrelsen redovisat en ny kostnadsberäkning som visar att ramen behöver höjas med 2 milj. kr. med anledning av tillkommande kostnader för avdelningen för skoglig marklära samt energibesparande åtgärder. Med hänsyn tagen till byggkostnadsstegringen bör därför en kostnadsram av 7,9 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975 föras upp i investeringsplanen.

Central förvaltning, ombyggnad. Projektet har förts upp i gällande investeringsplan med en kostnadsram på 1,6 milj. kr. i prisläget den 1 april 1974. Vissa kostnadsförskjutningar har uppkommit under det fortsatta projekteringsarbetet. Styrelsen beräknar därför kostnaderna nu till 1,8 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975. Objektet bör föras upp i investeringsplanen med detta belopp.

Skogshögskolan

U l t u n a

Ny- och ombyggnader. I gällande investeringsplan är projektet uppfört med en preliminär kostnadsram på 39 milj. kr. Styrelsen har i skrivelse den 13 maj 1975 föreslagit att kostnadsramen höjs till 45 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975, varvid hänsyn tagits till kostnader för programökningar, energibesparande åtgärder m. m.

Föredraganden

Objektet *Ny- och ombyggnader* för skogshögskolan på Ultunaområdet har förts upp i gällande investeringsplan med en preliminär kostnadsram på 39 milj. kr. (prop. 1974: 170, JoU 1974: 49, rskr 1974: 340). Genom beslut den 13 december 1974 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att företa den upphandling och utföra de förberedande arbeten i fråga om vissa anläggningar inom objektets ram som krävs för att föreskrivna tidplaner skall kunna hållas. I objektet ingår lokaler för ett ekologiskt miljövårdscentrum och ett genetiskt centrum samt för institutionen för virkeslära och avdelningen för skoglig vertebratekologi vid skogshögskolan. I skrivelse den 13 maj 1975 beräknar byggnadsstyrelsen kostnaderna till 42 milj. kr., vilket motsvarar 45 milj. kr. i

prisläget den 1 april 1975. Ökningen förklaras av att vissa programfrågor och speciella krav inte helt kunde överblickas när styrelsen upprättade den första kalkylen. Vidare har vissa energibesparande åtgärder orsakat merkostnader för byggnadsarbetena. Regeringen har tidigare denna dag, med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1966: 1 bil. 2 s. 32, SU 1966: 14, rskr 1966: 14), föreskrivit att kostnadsramen för objektet skall ändras till 44,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1975 samt uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inom denna kostnadsram utföra ny- och ombyggnader för skogshögskolan på Ultunaområdet.

Med hänsyn till gällande tidplaner för omlokaliseringen av veterinärhögskolan och skogshögskolan bör följande kostnadsramar i 1 000-tal kr. föras upp i investeringsplanen för innevarande budgetår.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1975-04-01	Beräknad medelförbrukning för 1975/76	Byggstart år-mån	Färdigställande år-mån
Lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan				
<i>Ultuna</i>				
Stora institutionsbyggnaden, ombyggnad	7 900	2 000	75-11	77-01
Central förvaltning, ombyggnad	1 800	1 200	75-10	76-05
Skogshögskolan				
<i>Ultuna</i>				
Ny- och ombyggnader	44 500	20 000	75-01	77-09

Med hänsyn till den beräknade anslagsbelastningen för budgetåret 1975/76 bör 22 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att besluta om byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. inom i investeringsplanen uppförda kostnadsramar i enlighet med vad jag har förordat i det föregående,
2. till *Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 22 000 000 kr.

VI. FONDEN FÖR STATENS AKTIER

[5] **1 a. Förvärv och teckning av aktier i Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB).** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1975/76.

Vid 1975 års riksmöte godkände riksdagen (JoU 1975: 10, rskr 1975:

161) vad jag i proposition 1975: 32 om återvinning och omhändertagande av avfall anförde i fråga om inrättande av ett företag för behandling av miljöfarligt avfall. I propositionen uttalade jag att det är nödvändigt att samhället tar över det organisatoriska ansvaret för det slutliga omhändertagandet av miljöfarligt avfall genom att inrätta ett behandlingsföretag som skall ges en principiell ensamrätt att behandla och långtidsförvara sådant avfall. Jag anförde vidare att befintliga företag som sysslar med behandling av miljöfarligt avfall bör få tillstånd att t. v. fortsätta verksamheten. I fråga om behandlingsresurser uttalade jag den uppfattningen att behandlingsföretaget borde byggas upp successivt och anpassas till de behov av omhändertagande som skapas genom kommunalt renhållningsmonopol i fråga om miljöfarligt avfall. Monopolet förutsattes vara genomfört för hela landet inom fem år.

Om behandlingsföretaget skall kunna fullgöra sin uppgift måste, som jag angav i propositionen, en behandlingsanläggning inrättas i västra Sverige inom kommande femårsperiod. Jag anförde vidare att det i första hand ankommer på det blivande företagens styrelse att ta ställning till i vilken form och takt som utbyggnaden av företagens resurser bör ske.

Beträffande finansieringen av behandlingsföretagets verksamhet anförde jag att de avgifter som företaget skall ta ut för sina tjänster skall vara beräknade att täcka utöver rörliga kostnader även kalkylmässiga avskrivningar och ränta på allt arbetande kapital.

I propositionen framhöll jag vidare att det för att bilda behandlingsföretaget krävdes förhandlingar mellan företrädare för staten, kommunerna och näringslivet. Staten borde ha majoritetsinflytande i företaget. Jag anförde därjämte att det är betydelsefullt att behandlingsföretaget genom delat ägarskap förankras hos nämnda intressenter men att detta inte bör vara en nödvändig förutsättning för att inrätta företaget. Jag uppgav vidare att Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) borde bilda stommen i det nya företaget och att en uppgörelse torde behöva träffas mellan staten och delägarna i SAKAB.

Med stöd av riksdagens beslut har regeringen meddelat föreskrifter i förordningen (1975: 346) om miljöfarligt avfall. I 14 § förordningen föreskrivs att miljöfarligt avfall får slutligt omhändertas yrkesmässigt bara av det aktiebolag som regeringen bestämmer eller av den som har erhållit särskilt tillstånd.

Jag har efter regeringens bemyndigande tillkallat fyra sakkunniga¹ med uppdrag att för statens räkning föra de förhandlingar och ingå de överenskommelser som behövs för att inrätta förevarande behandlingsföretag.

¹ Statssekreteraren Ulf Lönnqvist, ordförande, departementsrådet Bengt A. W. Johansson, hovrättsassessorn Arne Kardell och departementssekreteraren Torsten Löfgren.

I skrivelse av den 17 oktober 1975 har de sakkunniga anmält att de slutfört sitt uppdrag. Vid skrivelsen har fogats dels överenskommelser mellan staten, å ena, samt Svenska Utvecklingsaktiebolaget, Svenska kommunförbundet, Kooperativa förbundet och Alfa-Laval AB, å andra sidan, angående förvärv av aktier i SAKAB m. m., dels konsortialavtal mellan staten, Svenska kommunförbundet och Sveriges industriförbund angående samverkan för att inrätta och driva behandlingsföretaget. Nämnda överenskommelser och konsortialavtalet har ingåtts den 17 oktober 1975 och har för statens del träffats med förbehåll för regeringens godkännande.

SAKAB bildades år 1969 för att lösa vissa avfallsproblem beträffande i första hand kemiskt industriavfall, oljeavfall och annat kemiskt avfall. Om bolagets uppgifter och verksamheten under inledningsskedet har lämnats uppgifter i 1972 års statsverksproposition (prop. 1972: 1 bil. 11 s. 117). Under senare år har SAKAB:s verksamhet i huvudsak varit inriktad på att genom ett helägt dotterbolag AB Industridestillation driva en behandlingsanläggning för kemiskt avfall i Lövsta utanför Stockholm. Vid denna anläggning finns tre behandlingslinjer, nämligen återvinning av eldningsolja från avfallsolja, återvinning av rena lösningsmedel genom destillation av förorenade lösningsmedel samt oskadliggörande av annat kemiskt avfall genom förbränning. Industridestillation har omkring 25 anställda. SAKAB:s aktiekapital utgör 3,6 milj. kr. och är fördelat på 36 000 aktier, varav Svenska Utvecklingsaktiebolaget äger 18 000 samt Kommunförbundet, Kooperativa förbundet och Alfa-Laval äger 6 000 var. SAKAB har efter bildandet mottagit ekonomiskt stöd i olika former från sina aktieägare.

År 1974 uppgick omsättningen i SAKAB-koncernen till drygt 6,3 milj. kr.

Enligt de överenskommelser som nu har träffats överlåter nuvarande aktieägare i SAKAB samtliga sina aktier i SAKAB till staten med undantag för Kommunförbundet som överlåter enbart 1 000 aktier. Efter dessa överlåtelser har staten 31 000 aktier i bolaget och Kommunförbundet 5 000 aktier. Köpeskillingen uppgår sammanlagt till 6 320 000 kr. Staten åtar sig att ombesörja att nuvarande aktieägare befrias från det borgensansvar som de har iklätt sig för lån som SAKAB har erhållit. Av dessa lån återstår att betala 5 725 000 kr. jämte ränta.

Enligt konsortialavtalet skall samverkan mellan staten, Kommunförbundet och Industriförbundet för att inrätta och driva ifrågavarande behandlingsföretag ske genom att konsortiemedlemmarna ingår som enda aktieägare i SAKAB, vars bolagsordning skall ändras enligt ett till avtalet fogat förslag till bolagsordningen. Beträffande bolagets nuvarande firma förutskickas i avtalet att denna kan komma att ändras samtidigt med ändringen av bolagsordningen. I avtalet föreskrivs att bolagets aktiekapital skall ökas till 7 milj. kr. genom en nyemission av

34 000 aktier som var och en skall lyda på 100 kr. Varje ny aktie skall betalas med 200 kr, kontant. Av de nya aktierna skall staten teckna 29 000 och Industriförbundet 5 000. Resultatet av den överenskomna nyemissionen och konsortiemedlemmarnas aktieinnehav efter emissionen framgår av följande uppställning, vari belopp anges i milj. kr.

	Antal aktier gamla	Antal aktier nya	Tecknings- belopp	Tillförs aktiekapa- pitalet	Tillförs reserv- fonden	Total andel av aktiekapa- pitalet
Staten	31 000	29 000	5,8	2,9	2,9	85,7 %
Kommunför- bundet	5 000	0	—	—	—	7,1 %
Industriför- bundet	0	5 000	1,0	0,5	0,5	7,1 %
Sammanlagt	36 000	34 000	6,8	3,4	3,4	100,0 %

I avtalet förklarar konsortiemedlemmarna att deras strävan är att genom behandlingsföretaget under hänsynstagande till företagets behov av konsolidering förse samhället med tjänster på gynnsammast möjliga villkor. Vinst från bolaget skall inte delas ut, såvida inte samtliga aktieägare vid bolagsstämman har röstat för detta.

I fråga om de avgifter som bolaget skall ta för sina tjänster sägs i konsortialavtalet i överensstämmelse med vad som har anförts i prop. 1975: 32 att avgifterna skall vara beräknade så att de skall täcka utöver rörliga kostnader även kalkylmässiga avskrivningar och ränta på allt arbetande kapital. Om aktiekapitalet främdeles skall ökas genom nyemission åligger det konsortiemedlemmarna enligt avtalet att teckna nya aktier i förhållande till det antal som de förut äger. Kommunförbundet kan påfordra att befrias från denna skyldighet. Om staten avser att efter framställning från bolagets styrelse lämna bolaget kapitaltillskott i annan form än genom nyteckning av aktier eller enligt gällande bestämmelser om statligt stöd, är Industriförbundet enligt avtalet förpliktat att tillskjuta ett så stort kapitalbelopp som i förhållande till det belopp som staten ämnar tillskjuta motsvarar förbundets andel av aktiekapitalet. Varken staten eller Industriförbundet kan enligt vad som sägs i avtalet kräva att Kommunförbundet skall bidra med kapitaltillskott för att täcka eventuella underskott i bolagets rörelse.

I konsortialavtalet förutses att Industriförbundet kommer att överlåta sina rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till en stiftelse som håller på att bildas för detta ändamål. Industriförbundet utfäster sig att verka för att denna stiftelse genom sina intressenter kommer att på bredast möjliga sätt representera den del av svenskt näringsliv som berörs av behandlingsföretagets verksamhet.

I den förut nämnda skrivelsen anför de sakkunniga att det med hänsyn till de uppgifter som behandlingsföretaget har får anses naturligt

att statens ägarintressen i företaget företräds av regeringen genom jordbruksdepartementet. Med anledning därav förordar de sakkunniga att statens aktier i SAKAB förs till fonden för statens aktier och att regeringen bemyndigar chefen för jordbruksdepartementet eller den person han utser till detta att företräda staten vid bolagsstämma i SAKAB.

För egen del anser jag att behandlingsföretaget blir ändamålsenligt inrättat, om de uppgörelser som de sakkunniga har träffat genomförs. Staten bör sålunda förvärva 31 000 aktier i SAKAB av nuvarande ägare för 6 320 000 kr. Därefter bör aktiekapitalet i bolaget ökas till 7 milj. kr. genom en nyemission som riktas till staten och Industriförbundet. Jag biträder överenskommelsen att staten skall teckna 29 000 nya aktier och att de nya aktierna skall tecknas till en kurs av 200 % i syfte att tillföra reservfonden 3,4 milj. kr. Jag bedömer att sistnämnda be-
lopp, även med beaktande av en från tidigare år balanserad förlust, bör vara tillräckligt för att täcka nu föreliggande kapitalbehov. Om ytterligare kapital framdeles bedöms behöva tillskjutas av ägarna, får det ankomma på bolagets styrelse att i vederbörlig ordning göra framställning om detta.

Jag förordar således att på tilläggsbudget i statsbudgeten för budgetåret 1975/76 förs upp ett investeringsanslag av (6 320 000 + 5 800 000 =) 12 120 000 kr. benämnt Förvärv och teckning av aktier i Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB). Upplyningsvis vill jag nämna att jag delar de sakkunnigas uppfattning att det statliga ägarintresset i SAKAB bör företrädas av regeringen genom jordbruksdepartementet. Till följd därav bör de aktier som staten kommer att förvärva föras till fonden för statens aktier.

För att överenskommelserna med nuvarande aktieägarna i SAKAB skall kunna genomföras krävs att staten ikläder sig garanti för lån som bolaget har erhållit enligt vad jag förut har nämnt.

Under återopande av vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Förvärv och teckning av aktier i Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB)* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 12 120 000 kr.,
2. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti för lån till Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) med 5 725 000 kr. jämte ränta.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30**Föredragande:** statsrådet Feldt**Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser handelsdepartementets verksamhetsområde**

KAPITALBUDGETEN**IX. DIVERSE KAPITALFONDER****Förrådsfonden för ekonomiskt försvar**

[1] **7. Förrådsanläggningar m. m.** Under denna anslagsrubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag om 77,1 milj. kr. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) har i sin anslagsframställning för budgetåret 1976/77 hemställt om medel för uppförande av förråd för fältledningsmateriel. Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1 s. 55, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) den 16 oktober 1975 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder under budgetåret 1975/76. Beslutet innebar bl. a. att från investeringsanslaget Förrådsanläggningar m. m. får bestridas utgifter med högst 150 000 kr. utöver vad som tidigare medgivits.

Regeringen har tidigare denna dag medgivit att ÖEF belastar investeringsanslaget Förrådsanläggningar m. m. med — utöver tidigare angivet belopp — 150 000 kr. avseende programmet Bränsle, drivmedel för uppförande av förråd för fältledningsmateriel i Norrbottens län.

För uppförande och förbättring av en bombskyddad smörjoljefabrik har tidigare anvisats sammanlagt 12,5 milj. kr. ÖEF har i skrivelse den 10 februari 1975 hemställt att ytterligare 2 225 000 kr. anvisas för istandsättningsarbeten av smörjoljefabriken.

Riksrevisionsverket, statens industriverk och arbetarskyddsstyrelsen har inget att erinra mot att åtgärder vidtas för att förbättra och modernisera fabriksanläggningen från bl. a. arbetsmiljösynpunkt.

För att utföra en skyddad lagringsanläggning för gasol som ingår i det av 1969 års riksdag (prop. 1969: 136, BeU 1969: 66, 2 LU 1969: 86,

rskr 1969: 398 och 375) fastställda oljelagringsprogrammet 1970—76 gäller en kostnadsram av 19,3 milj. kr. Sammanlagt har t. o. m. budgetåret 1975/76 anvisats 16 milj. kr.

I skrivelse den 3 september 1975 föreslår ÖEF att lagringsutrymmet i den bombskyddade gasolanläggningen utökas. Medelsförbrukningen budgetåret 1975/76 beräknas till 3 600 000 kr. Den kraftiga ökningen under senare år av den inhemska förbrukningen av gasol pekar på ett ökat behov av beredskapslagring i framtiden.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram 1974-04-01	Beräknad medelsförbrukning för 1975/76	Byggstart år-mån.	Färdigställande år-mån.
Smörjoljefabrik, istandsättningsarbeten	2 100	2 225	76-01	76-06
Gasolanläggning, därav utökning av påbörjat objekt	23 200	8 100	74-04	77-03
Fältledningsförråd	3 900	3 600		
	150	150	76-01	76-06

I skrivelser den 4 och den 29 september 1975 föreslår ÖEF vidare bl. a., att medel anvisas på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 med 25 milj. kr. för anskaffning av koks, med 10 milj. kr. för läkemedel och med 20 milj. kr. för petrokemiska varor.

Dessa frågor får övervägas i samband med beredningen av ÖEF anslagsframställning för budgetåret 1976/77 och försörjningsberedskapsutredningens betänkande Varuförsörjning i kristid (SOU 1975: 57).

De av ÖEF föreslagna åtgärderna i fråga om förrådet för fältledningsmateriel, smörjoljefabriken och gasolanläggningen är angelägna och bör påbörjas snarast.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Förrådsanläggningar m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 5 975 000 kr.

Bilaga 9

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Bengtsson såvitt avser frågorna under punkterna 2, 3, 4 och 5;
statsrådet Leijon såvitt avser frågan under punkten 1

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN**ELFTE HUVUDTITELN****B. Arbetsmarknad**

[1] **B 2. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning.** Våren 1975 beslutade riksdagen (prop. 1975: 45, InU 1975: 14, rskr 1975: 178) om bl. a. ett reformerat stöd vid arbetsmarknadsutbildning. Det nya stödet som skall gälla från den 1 januari 1976 innebär bl. a. att ungdomar under 20 år som är berättigade till kontant stöd vid arbetslöshet (KAS) skall kunna erhålla utbildningsbidrag med 45 kr. per dag jämte eventuellt särskilt bidrag. Bidragsnivån fastställdes med utgångspunkt i det kontanta arbetsmarknadsstödet nivå jämte tio kronor som stimulansbidrag.

Jag vill i detta sammanhang nämna att jag har för avsikt att med stöd av riksdagens bemyndigande (InU 1975: 14, rskr 1975: 178) föreslå regeringen att från den 1 januari 1976 höja det tidigare beslutade utbildningsbidraget till nämnda ungdomar från 45 till 55 kr. per dag. En sådan höjning är emellertid beroende av riksdagens ställningstagande till det aviserade förslaget om en höjning av det kontanta arbetsmarknadsstödet från 35 till 45 kr. per dag som inom kort avses anmälas för riksdagen.

Vid behandlingen av prop. 1975: 45 bemyndigade riksdagen regeringen att vid behov under hösten 1975 företa erforderlig justering av utbildningsbidraget. Regeringen har, i sysselsättningsfrämjande syfte och för att överbrygga tröskeffekter i samband med att det reformerade stödet införs, beslutat höja utbildningsbidraget under tiden den 16 oktober—den 31 december 1975. Lika stort grundbidrag utgår härigenom

till både gift och ogift. För ogift innebär bidragsjusteringen att grundbidraget höjs med 125 kr. och för gift med 75 kr. per månad. Samtidigt höjs det lägsta belopp som utgår oberoende av makes inkomst från halvt till helt grundbidrag. Regeringen har vidare beslutat att arbetslösa ungdomar fram till årsskiftet får tas in på vakanta platser vid AMU-center. Särskilda utbildningsbidrag utgår och utbildningen får omfatta kurser på upp till tolv månaders längd.

En huvudlinje inom arbetsmarknadspolitiken har under senare år varit att uppkommande problem i första hand skall mötas ute på arbetsplatserna. Som ett led i denna strävan beslöt riksdagen att försöksvis fr. o. m. budgetåret 1974/75 införa ett särskilt bidrag till företag som i stället för att avskeda eller permittera personal låter dessa få utbildning.

Sådant bidrag kan utgå till arbetsgivare för utbildning av anställd om påtaglig risk föreligger för permittering eller avskedande beroende på konjunkturutvecklingen eller sådana omstruktureringar av företagets verksamhet, som betingas av att den totala marknaden minskar eller försvinner för produkter eller tjänster som företaget tillhandahåller. Bidraget utgår f. n. med sex kr. per timme, vilket belopp enligt riksdagens beslut kommer att höjas till åtta kr. från den 1 januari 1976. Under budgetåret 1974/75 omfattade verksamheten ca 4 800 anställda vid sammanlagt ett 100-tal företag.

Vid en konjunkturavmattning kan behovet av utbildningsformen väntas öka väsentligt. De försämrade avsättningsmöjligheter för företagen som ofta följer med en försämrad konjunktursituation kan medföra ökat behov av att bedriva längre utbildningar då möjligheten att snabbt återgå till full produktion eller låta arbetstagarna övergå till andra tillverkningsenheter inom företaget minskar. Sådan längre utbildning medför ekonomiska påfrestningar för företagen. För att stärka företagens möjligheter att bedriva denna form av utbildning under längre tidsperioder föreslår jag att fr. o. m. den 1 januari 1976 ett förhöjt bidrag om 12 kr. per timme får utgå för den del av utbildningen som överstiger 160 och understiger 960 timmar. Verksamheten kan beräknas omfatta 6 000 personer.

I syfte att under konjunkturavmattning stimulera personalutbildning i företag som inte står inför akuta sysselsättningsproblem föreslår jag att ett helt nytt stödsystem införs. Ett system som förernar de arbetsmarknadspolitiska och företagsekonomiska målsättningarna synes vara att ge företagen ekonomiskt stöd för vidareutbildning av redan anställd personal samtidigt som arbetslösa går in som ersättare och får fast anställning. Från företagets synpunkt torde detta vara attraktivt dels genom att den fast anställda personalen får en förbättrad yrkesutbildning, dels genom att företaget på ett tidigt stadium får möjlighet att rekrytera den personal som behövs i den kommande högkonjunkturen.

Från arbetsmarknadspolitisk synpunkt innebär det självfallet en vä-

sentlig fördel om företagens personalrekrytering kan tidigareläggas till en tidpunkt då den allmänna efterfrågan på arbetskraft är begränsad. För att uppnå administrativ enkelhet bör det här av mig diskuterade stödet helt vara inriktat på den som genomgår utbildning. Som villkor för sådant utbildningsbidrag bör gälla dels att av arbetsförmedlingen anvisade arbetslösa tas in som ersättare i en utsträckning som svarar mot stödberättigad utbildning av redan anställda, dels att utbildningen bedrivs efter utbildningsplan som godkänts av länsarbetsnämnd efter samråd med de fackliga organisationerna. Ersättningspersonalen skall ges fast anställning, dvs. utan tidsbegränsning eller andra förbehåll. Avtalsenliga löner m. m. som godkänts av den fackliga organisationen skall utgå till dem som utbildas och till dem som tas in som ersättare. Verksamheten skall även i övrigt ha godkänts av den fackliga organisationen.

Med dessa utgångspunkter föreslår jag att fr. o. m. den 1 januari 1976 införs ett bidrag till företag, som låter anställda genomgå utbildning och samtidigt ökar antalet anställda i däremot svarande utsträckning. Bidraget bör utgå med 15 kronor per utbildningstimme. Bidragsberättigad utbildning bör avse fortbildning, omfatta minst halvtid och pågå under viss minsta tid inom maximiramen, vilken liksom i övriga fall av företagsutbildning bör vara sex månader. Som förutsättning för bidrag till utbildning bör gälla att företaget nyanställer ersättare för den som utbildas. Huvudregeln bör därvid vara, att en ersättare nyanställs för varje person som företaget erbjuder utbildning.

Om det med hänsyn till förhållandena i företaget är lämpligare att erbjuda kortare utbildningar för flera anställda — jämsides eller efter varandra — bör emellertid nyanställningskravet sättas lägre. Om i sådant fall utbildningen för varje anställd omfattar kortare tid än 720 timmar bör en nyanställning krävas för varje inom företaget påbörjad utbildningsperiod om 720 timmar. Vid exempelvis en utbildningstid för varje anställd av 160 timmar kan då en utökning av personalstyrkan med två personer ge utrymme för bidragsberättigad utbildning av nio redan anställda.

Den person som genomgår utbildning bör ha fyllt 25 år, eller ha minst fem års yrkeserfarenhet. Företräde till utbildningen bör ges åt anställda som har kort grundutbildning och/eller saknar yrkesutbildning. Vid val av ersättare bör i första hand prövas möjligheten att anställa ungdom under 25 år.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de grunder för stöd till företag som utbildar personal resp. utbildar och anställer ersättare som jag har förordat i det föregående,
2. bemyndigar regeringen att fastställa ram för stöd till företag som anordnar utbildning av anställda kombinerat med anställning av ersättare.

[2] **B 3. Sysselsättningskapande åtgärder.** Under denna rubrik har på statsbudgeten för innevarande budgetår förts upp ett reservationsanslag av 742,9 milj. kr. Av anslaget avser 693 milj. kr. beredskapsarbeten, varav 320 milj. kr. för allmänna och 373 milj. kr. för särskilda beredskapsarbeten. Av det totala beloppet för beredskapsarbeten skall förslagsvis 200 milj. kr. räknas av mot automobilskattemedlen.

AMS har i skrivelse den 3 september 1975 begärt att ytterligare 300 milj. kr. anvisas för beredskapsarbeten under budgetåret 1975/76. Med hänvisning till pris- och löneutvecklingen samt det förhållandet att även de sociala kostnaderna inkluderas i dagsverkskostnaderna hävdar AMS att det beräknade minimibehovet av sysselsättningsdagar inte kommer att kunna uppfyllas inom ramen för anvisade medel. Styrelsen bedömer därjämte att sysselsättningen kommer att försvagas och att i anslutning därtill behovet av beredskapsarbeten redan under innevarande höst kommer att öka.

Föredraganden

Med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) har regeringen den 23 oktober 1975 beslutat att AMS från reservationsanslaget Sysselsättningskapande åtgärder får — utöver vad regeringen i annat sammanhang har föreskrivit — bestrida utgifter med högst 585 milj. kr. Utgifterna skall användas till följande ändamål.

Beredskapsarbeten 330 milj. kr.

Den avmattning i efterfrågan på arbetskraft som successivt har förstärkts under år 1975 medför svårigheter för främst nytillträdande och svårplacerade att finna arbete. Regeringen söker genom skilda åtgärder bl. a. en vidgad utbildningsverksamhet, förstärkta förmedlingsåtgärder och en utvidgning av antalet praktikplatser inom den offentliga sektorn råda bot på dessa svårigheter. Som ett komplement härtill fordras emellertid resurser för att genom beredskapsarbeten kunna erbjuda dem, för vilka andra åtgärder är mindre lämpade, sysselsättning under en övergångsperiod. Antalet personer i beredskapsarbeten är f. n. 14 000, huvuddelen i särskilda beredskapsarbeten. AMS har beräknat att ca 25 000 personer kan behöva beredas arbete i beredskapsarbeten under vintern. Härför har anvisats 300 milj. kr. Vid AMS fördelning av medlen skall förtur ges för särskilda insatser inom boende-, skol- och lek miljö samt för byggande av skogsbilvägar. Härutöver har regeringen uppdragit åt AMS att låta utföra vissa väg- och broprojekt som beredskapsarbeten inom en ram av ca 30 milj. kr. Jag räknar vidare med att praktikverksamhet till viss del kan behöva finansieras från detta anslag. Så har skett även tidigare. I förekommande fall bör regeringen därvid få fastställa bidragsprocenten för praktik med hänsyn till verksamhetens karaktär.

Höjt statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten 20 milj. kr.

Regeringen har bemyndigat AMS att under tiden den 1 november 1975—den 30 juni 1976 utge förhöjt statsbidrag med 50 % till särskilt anordnade kommunala beredskapsarbeten vilka ger sysselsättning för i första hand arbetslösa ungdomar under 25 år. Kostnaderna för denna höjning av statsbidraget har beräknats till 20 milj. kr.

Personalutbildning i kombination med ersättare inom den kommunala sektorn 15 milj. kr.

Regeringen har beslutat utvidga verksamheten med arbetsmarknadsutbildning i kombination med beredskapsarbete inom den kommunala sektorn till att omfatta inte enbart vårdområdet och barnstugeverksamheten utan hela det kommunala och landstingskommunala verksamhetsområdet. Sammantaget väntas inemot 10 000 personer kunna få utbildning eller arbete på detta sätt. För sysselsättning i beredskapsarbete som ersättare bör i första hand prövas möjligheten att antaga ungdomar under 25 år. Kostnaderna under detta anslag för utvidgningen av verksamheten har beräknats till 15 milj. kr.

Ökad ram för projekteringsbidrag 10 milj. kr.

För att öka antalet startfärdiga kommunala byggnadsprojekt har regeringen vidgat ramen för bidrag till projektering av kommunala anläggnings- och hushygnadsarbeten från 20 milj. kr. till 30 milj. kr.

Tidigareläggning av statliga industribeställningar 210 milj. kr.

Regeringen har bemyndigat AMS att i samråd med berörda myndigheter och verk lägga ut beställningar och handla upp förnödenheter intill ett belopp av högst 210 milj. kr., varav 10 milj. kr. avser industribeställningar inom beklädnadssektorn.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sysselsättningsskapande åtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 585 000 000 kr., varav förslagsvis 70 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

[3] **B 4. Stöd till lageruppyggnad.** Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) infört en möjlighet att bevilja statsbidrag till lagerökningar som inträffar under perioden den 1 juli 1975—den 30 juni 1976. För sågverk kan bidrag i stället utgå för tiden den 1 januari—den 31 december 1975 och enligt regeringens beslut den 16 oktober 1975 dessutom för tiden den 1

januari—den 30 juni 1976. Villkor för lagerstöd är att detta i varje enskilt fall har väsentligt intresse från sysselsättningssynpunkt och att sysselsättningen upprätthålls under stödperioden.

Det lagerstöd som nu kan utgå har i huvudsak samma konstruktion som riksdagen godkände år 1971 (prop. 1971: 140, FiU 1971: 47, rskr 1971: 293). Bidraget utgår sålunda i allmänhet med 20 % av ökningen av värdet av företagens lager av hel- och halvfabrikat. Till skillnad från vad som gällde enligt 1971 års bestämmelser skall lagerökningen dock räknas i fasta priser.

Lagerstödet betalas enligt gällande bestämmelser i efterskott sedan den faktiska lagerökningen under stödperioden har redovisats. Det har därför inte någon omedelbar effekt på företagens likviditetssituation. Det är i stället utformat så att det ökar lönsamheten av fortsatt produktion. Jag bedömer det som sannolikt att bidraget i många fall skulle ge väsentligt större effekt om det till en del kunde betalas ut i förskott. Det skulle då också ge ett direkt tillskott av likvida medel för produktionen vid den tidpunkt då avsättningsmöjligheterna är svaga. Jag anser att en sådan förskottsmöjlighet snarast bör införas.

Beslut om förskott på lagerstödet måste grundas på uppskattningar av det sannolika utfallet av lagerökningen i varje enskilt fall. Sådana uppskattningar bör göras av AMS på grundval av företagens uppgifter och vad som är känt om deras produktion, avsättningsmöjligheter, sysselsättningsförhållanden och övriga omständigheter av betydelse. Förskotten bör begränsas till högst 75 % av det troliga lagerstödsbeloppet i varje enskilt fall. Därigenom bör förskotten i flertalet fall komma att understiga det slutliga bidraget, så att återbetalning inte behöver ske, även om uppskattningarna av lagerökningen blir osäkra.

Förskotten bör inte innebära någon ändring av den tidigare bestämda subventionsgrad — 20 % av lagerökningen — som bidraget innebär. Förskotten bör därför förenas med krav på ränta. Räntesatsen bör enligt min bedömning vara $3\frac{1}{4}$ procentenhet högre än gällande diskonto, dvs. f. n. $9\frac{1}{4}$ %, vilket i dag motsvarar bästa checkkreditränta för företagen. Om det visar sig att ett företag som fått förskott inte uppnår någon lagerökning eller av annat skäl inte kan beviljas lagerstöd, skall återbetalning ske senast i samband med slutligt beslut om sådant stöd, liksom när bidraget visar sig understiga summan av förskott och upplupen ränta. För att ärendenas handläggning skall bli enkel bör ingen särskild säkerhet krävas annat än en förbindelse att återbetala vad som överstiger det slutliga bidraget.

Eftersom förskotten bör kunna betalas ut så tidigt som möjligt under stödperioden, har jag tidigare i dag föreslagit regeringen att bestämmelser utfärdas om detta med omedelbar verkan. Riksdagens godkännande av de riktlinjer som jag nu har redogjort för bör nu inhämtas.

Möjligheten till förskott på lagerstödet medför att en stor del av

utgifterna för stödet uppkommer redan under innevarande budgetår. Jag beräknar utgifterna under förevarande anslag till 200 milj. kr. under budgetåret.

Jag anser dessutom att lagerstödet bör kompletteras med en möjlighet till statlig garanti för lån som företagen tar upp utöver förskott på statsbidraget för att finansiera lageruppbyggnad. Eftersom staten till skillnad från bankinstitutet saknar möjlighet att snabbt göra den kreditvärdighetsprövning som är nödvändig och att löpande följa utvecklingen av ett företag, bör garantin enligt min mening utformas som ett statligt ansvarstagande för de förluster som bankerna kan åsamkas. Jag förordar att staten tar ansvaret för två tredjedelar av eventuella förluster på de aktuella lånen. Statens ansvar bör gälla belopp som enligt låneavtalet förfaller till betalning före den 1 januari 1977, förutsatt att förlusterna styrks före utgången av år 1978.

Garantin innebär att staten tar huvuddelen av ansvaret för bankernas åtagande. Detta bör underlätta företagens möjligheter att erhålla lageruppbyggnadslån. Garantin bör nämligen kunna vara av betydelse vid bankinstitutens bedömning av ett företags kreditvärdighet och därmed bidra till att lån kan lämnas.

Jag förordar således att AMS får ge förlustgarantier för lån till företag som i preliminärt beslut har beviljats statsbidrag till lagerökning. Garantier bör kunna avse lån som högst uppgår till den beräknade lagerökningen dock efter avdrag med eventuellt förskott. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer bör kunna medge eftergift av fordran som uppkommer på grund av garantiåtagande. Eventuella utgifter till följd av statsgarantin bör betalas från förevarande anslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de av mig redovisade grunderna för förskott på statsbidrag till lagerökning,
2. bemyndiga regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att besluta om statlig garanti för förluster i samband med lån till lageruppbyggnad,
3. bemyndiga regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att efterge statens rätt på grund av garantiåtagande för förluster i samband med lån till lageruppbyggnad.

C. Arbetsmiljö

[4] C 5. **Arbetsmiljöinsatser inom statliga affärsverk m. m.** Med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) har regeringen beslutat att för arbetsmiljöinsatser inom statliga affärsverk m. m. får bestridas utgifter med högst 25 milj. kr. AMS skall efter förslag av berörda verk besluta om dispositionen av medlen. För medgivande krävs att personalens företrädare i skyddsfrågor har till-

styrkt ansökan. Insatserna skall ge snabb sysselsättningseffekt. För detta ändamål bör ett nytt anslag, benämnt Arbetsmiljöinsatser inom statliga affärsverk m. m., föras upp.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Arbetsmiljöinsatser inom statliga affärsverk m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

C. Statens järnvägar

[5] 2. **Elektrifiering av järnvägslinjen Borlänge—Mora.** Frågan om elektrifiering av bandelen Borlänge—Mora, har vid flera tillfällen behandlats av riksdagen.

1972 års riksdag hemställde hos Kungl. Maj:t om en utredning rörande möjligheterna till elektrifiering av bandelen (TU 1972: 16, rskr 1972: 252).

I prop. 1974: 1 (bil. 8 s. 233—234) redovisade chefen för kommunikationsdepartementet den förnyade prövning som SJ och AMS gjort av projektet. Enligt verkens utredning talade varken ekonomiska skäl eller sysselsättningsskäl för ett genomförande av projektet. På grundval av utredningen fann chefen för kommunikationsdepartementet efter samråd med mig att varken arbetsmarknadsmässiga eller andra skäl talade för en elektrifiering av järnvägslinjen.

I anslutning härtill hemställdes i motion 1974: 1076 att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde åtgärder för elektrifiering av järnvägslinjen Borlänge—Mora och att för ändamålet erforderligt anslag anvisades. Som skäl för hemställan anfördes bl. a. stigande oljepriser, behov av beredskapsarbeten samt regionalpolitiska motiv.

SJ lämnade i skrivelse den 20 februari 1974 kompletterande redovisning rörande projektet. Av skrivelsen framgick att ekonomiska motiv för elektrifieringen saknades, även vid kraftigt stigande oljepriser.

Trafikutskottet fann vid sin behandling av motionen att en elektrifiering av bandelen Borlänge—Mora var motiverad från samhällsekonomiska utgångspunkter och föreslog åtgärder för en snar elektrifiering av bandelen. Riksdagen biföll utskottets hemställan (TU 1974: 23, rskr 1974: 316).

I enlighet med riksdagens beslut uppdrog regeringen den 23 januari 1975 åt SJ att snarast utföra projektering för en elektrifiering av järn-

vägslinjen Borlänge—Mora. I skrivelse den 22 maj 1975 lämnade SJ den begärda projektredovisningen. Byggnadstiden beräknades till två år och projektkostnaden till ca 25 milj. kr. Den 3 juli 1975 uppdrog regeringen åt SJ att utföra elektrifieringen i huvudsaklig överensstämmelse med den lämnade projektredovisningen. Då medel för finansiering av projektet ej anvisats föreskrevs att arbetena t. v. skulle finansieras inom ramen för tillgängliga medel på investeringsanslaget Järnvägar m. m. I särskild skrivelse till regeringen den 22 augusti 1975 har SJ hemställt att investeringsramen för budgetåret 1975/76 skall höjas med 3,5 milj. kr. för att elektrifieringen skall kunna påbörjas. Vidare har SJ hemställt om avskrivningsanslag motsvarande ramhöjningsbeloppet.

Föredraganden

Riksdagen har beslutat att elektrifieringen av järnvägslinjen Borlänge—Mora skall genomföras av samhällsekonomiska skäl. Regeringen har uppdragit åt SJ att projektera en elektrifiering. Efter det att SJ redovisat projekteringen, varvid projektet kostnadsberäknats till ca 25 milj. kr. och beräknats utföras på två år, har regeringen uppdragit åt verket att genomföra elektrifieringen i huvudsaklig överensstämmelse med projektredovisningen. Riksdagen har ännu inte anvisat medel för finansiering av projektet.

SJ har inte funnit projektet företagsmässigt motiverat, vilket innebär att SJ:s ordinarie anslag inte bör belastas. AMS har funnit att projektet till sin huvuddel inte är lämpat som beredskapsarbete, varför anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder likaledes inte bör belastas. Den av riksdagen anförda samhällsekonomiska motiveringen synes grundad på en regionalpolitisk värdering av projektet. Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet har jag funnit det ändamålsenligt att på tilläggsbudget I till statsbudgeten budgetåret 1975/76 uppförs ett nytt anslag för detta speciella ändamål. På sedvanligt sätt bör en tio procentig marginal beräknas. Då projektet inte väntas kunna ge förräntning måste avskrivningsanslag motsvarande hela investeringsbeloppet successivt ställas till SJ:s förfogande.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Elektrifiering av järnvägslinjen Borlänge—Mora* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 27 500 000 kr.

BOSTADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Hjelm-Wallén

**Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser bostadsdepartementets verksamhetsområde**

DRIFTBUDGETEN

TOLFTE HUVUDTITELN

B. Bostadsbyggande m. m.

[1] **B 10. Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler.** Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 4 milj. kr. Riksdagen fastställer för varje budgetår en ram för beslut om upprustningsbidrag och särskilda eftergifter av äldre lån. För innevarande budgetår har riksdagen medgivit att beslut om bidrag och särskilda eftergifter får meddelas inom en ram av 5 milj. kr. Efter medgivande av regeringen får ramen överskridas genom beslut om upprustningsbidrag om det behövs av sysselsättnings-skäl.

Bestämmelserna om upprustningsbidrag och särskilda eftergifter finns i kungörelsen (1973: 400) om statligt stöd till allmänna samlingslokaler (ändrad senast 1975: 485).

Bostadsstyrelsen har i skrivelser den 28 augusti och den 11 september 1975 hemställt om vidgning av ifrågavarande ram dels med 5 milj. kr. avseende sådana projekt som av arbetsmarknadsmyndigheterna bedöms särskilt angelägna från sysselsättningsynpunkt, dels med ytterligare 5 milj. kr. avseende andra projekt som också medför ökad sysselsättning för bl. a. äldre ortsbunden arbetskraft.

Styrelsens framställningar utvisar att hos samlingslokaldelegationen inneliggande ansökningar tillsammans med de ytterligare ansökningar som aviserats av riksorganisationerna, och som förväntas inkomma före årsskiftet 1975/76, innefattar anspråk på ca 9 milj. kr. i upprustningsbidrag. Mot denna bakgrund har samlingslokaldelegationen funnit det uppenbart att den vid tidpunkten för framställningen outnyttjade ra-

men för innevarande budgetår om 3,6 milj. kr. inte kommer att täcka behovet för beslut om bidrag till angelägna upprustningar under hela budgetåret. Delegationen har vidare framhållit att beslut om bidrag i nära anslutning till kommunernas och föreningarnas planering av upprustningarna är nödvändiga för att projekten skall kunna genomföras med gynnsammast möjliga ekonomiska utfall. En förskjutning av påbörjandet medför ofta väsentliga kostnadsökningar som påverkar finansieringsförutsättningarna.

Vid utgången av budgetåret 1974/75 fanns en behållning på anslaget av 5,8 milj. kr. och för budgetåret 1975/76 har anvisats 4 milj. kr. För utbetalning under innevarande budgetår finns sålunda 9,8 milj. kr. Vid en total ram för beslut om bidrag under 1975/76 på 15 milj. kr., enligt styrelsens förslag, kan erfarenhetsmässigt 8—10 milj. kr. bli aktuella för utbetalning under detta budgetår. Med anledning av beslut meddelade under tidigare budgetår kan ytterligare ca 2 milj. kr. komma att betalas ut. Mot denna bakgrund föreslår styrelsen att på tilläggsbudget för innevarande budgetår anvisas ett anslag av 2 milj. kr.

Föredraganden

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 23 oktober 1975 förordnat att ramen för beslut om upprustningsbidrag och särskilda eftergifter under innevarande budgetår får överskridas genom beslut om upprustningsbidrag med sammanlagt högst 10 milj. kr. avseende projekt som medför ökad sysselsättning. Kostnaden för inventarieanskaffning skall dock räknas av från den ordinarie ramen.

Regeringens beslut innebär att ramen för bidrag och särskilda eftergifter uppgår till sammanlagt 15 milj. kr. under budgetåret 1975/76. Det häremot svarande ökade medelsbehovet, 2 milj. kr., bör täckas genom anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

[2] **B 11. Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.** Riksdagen har (prop. 1975: 30 bil. 2, CU 1975: 28, rskr 1975: 203) för budgetåret 1975/76 under tolfte huvudtiteln till vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m. anvisat ett reservationsanslag av 326 milj. kr. Till anslaget har vidare förts vid utgången av budgetåret 1974/75 kvarstående medel på tidigare anvisat anslag till energibesparande åtgärder som inte avsåg åtgärder i näringslivets och trädgårdsnäringsens byggnader.

För dispositionen av anslaget för olika ändamål gäller följande av riksdagen fastställda ramar för beslut om lån och bidrag under budgetåret 1975/76.

Ram för beslut

1 Lån och bidrag för energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet	300 milj. kr.
2 Bidrag för energibesparande åtgärder i allmänna samlingslokaler	5 milj. kr.
3 Bidrag för energibesparande åtgärder i civila statliga byggnader	15 milj. kr.
4 Bidrag till prototyp- och demonstrationsverksamhet	6 milj. kr.

Bidrag för energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader får under budgetåret 1975/76 beviljas inom den för åren 1974 och 1975 ursprungligen avsedda ramen om 50 milj. kr.

Bestämmelserna om här berörda lån och bidrag finns i följande författningar:

Kungörelsen (1974: 252) om statligt stöd till energibesparande åtgärder i bostadshus (ändrad senast 1975: 488), bostadsfinansieringsförordningen (1974: 946, ändrad senast 1975: 624),

kungörelsen (1962: 538) om förbättringslån (ändrad senast 1975: 486), kungörelsen (1973: 400) om statligt stöd till allmänna samlingslokaler (ändrad senast 1975: 485) och

förordningen (1975: 550) om statsbidrag till energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader m. m.

Särskilda bestämmelser om dispositionen av medel till bidrag för energibesparande åtgärder i civila statliga byggnader och för prototyp- och demonstrationsverksamhet har utfärdats av regeringen.

Föredraganden

Det statliga stödet till energibesparande åtgärder i bostadsbeståndet har mötts av ett stort intresse från allmänhetens sida. Tillgängliga uppgifter tyder på att efterfrågan på medel under innevarande budgetår kommer att avsevärt överstiga den ram på 300 milj. kr. som har anvisats för ändamålet. Beträffande övriga delramar inom anslaget torde däremot den förväntade efterfrågan inte överstiga tillgången på medel.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till de positiva effekter som ifrågavarande stöd medför för sysselsättning och energihushållning bör enligt min mening ramar och anslag för lån och bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet vidgas under innevarande budgetår.

De åtgärder som är stödberättigade inom energisparstödet ram — främst förbättring av värmeisolering i väggar, bjälklag och fönster, för-

bättring av värme- och ventilationssystem samt anordningar för individuell varmvattenmätning och nattackumulering av varmvatten — har betydelse för sysselsättningen inom såväl byggnadsbranschen som byggnadsmaterialindustrin.

Med ledning av tillgängliga uppgifter om inläggande ansökningar och förväntad efterfrågan förordar jag att ramen för beslut om lån och bidrag för energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet vidgas med 150 milj. kr. Det häremot svarande ökade medelsbehovet, 150 milj. kr., bör täckas genom anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår.

Jag vill också beröra frågan om stöd för pannbyten och byte av oljebrännare och därvid anmäla en av regeringen redan vidtagen åtgärd som syftar till att säkra tillgången på energisparstöd för nämnda ändamål under år 1975.

Enligt riksdagens beslut (CU 1975: 28, rskr 1975: 203) kvarstår stödmöjligheterna för byte av pannor och brännare till utgången av år 1975 under förutsättning att ansökan om stöd kommit in till förmedlingsorganet senast den 30 maj 1975. Med hänsyn till de av riksdagen antagna riktlinjerna i prop. 1975: 30 (bil. 2 s. 32) om jämn fördelning av lån- och bidragsgivningen under budgetåret och regeringens föreskrifter i anslutning härtill, har det blivit uppenbart att många ansökningar om stöd för byte av panna och brännare, som kommit in till förmedlingsorganet senast den angivna tidpunkten, inte skulle ha kunnat få stöd på grund av medelsbrist. Det hänger samman med att efterfrågan på medel för andra energibesparande åtgärder ökat väsentligt. Med anledning härav vill jag anmäla för riksdagen att regeringen har beslutat om viss ändrad fördelning i tiden av gällande ram för beslut om lån och bidrag för energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet i syfte att tillgodose medelsbehovet under år 1975 för ansökningar om stöd för pannbyten och byten av brännare som kommit in till förmedlingsorganen senast den 30 maj 1975.

Jag vill i anslutning härtill också beröra möjligheterna att behandla alla ansökningar om stöd för byte av pannor och byte av brännare före utgången av år 1975. Enligt vad jag har erfarit finns det nämligen hos länemyndigheterna ett så stort antal obehandlade ansökningar att det inte är möjligt att slutbehandla dem under året. Regeringen bör därför utverka riksdagens bemyndigande att förlänga tiden för stöd för nämnda ändamål. Förutsättningen bör självfallet fortfarande vara att ansökningar har kommit in till förmedlingsorganen senast den 30 maj 1975.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att förlänga tiden för stöd för pannbyte och byte av brännare enligt vad jag har förordat,
2. medge att beslut om lån och bidrag för energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet under budgetåret 1975/76 får meddelas inom en ram av 450 000 000 kr.,

3. till *Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.

D. Lantmäteri- och kartväsendet

[3] **D 6. Lantmåteriverket: Utrustning.** Under detta anslag har för finansiering av lantmåteriverkets investeringar i utrustning m. m. i statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisats ett reservationsanslag av 1,5 milj. kr. (prop. 1975: 1 bil. 14, CU 1975: 5, rskr 1975: 47).

Statens lantmåteriverk har i skrivelse den 30 september 1975 hemställt att ytterligare 1,9 milj. kr. anvisas på utrustningsanslaget för innevarande budgetår. Verket erinrar om att departementschefen i 1975 års budgetproposition (prop. 1975: 1 bil. 14 s. 56), mot bakgrund av att det inom verket pågick en utredning i syfte att bl. a. undersöka vilken ytterligare teknisk utrustning som kunde behövas under de föreliggande nya organisatoriska förutsättningarna, beräknat anslaget till 1,5 milj. kr. för budgetåret 1975/76. Den åsyftade utredningen har färdigställts av en projektgrupp inom lantmåteriverket under våren 1975. Gruppen föreslår att den lokala och regionala organisationen under en femårsperiod förstärks med utrustning i form av ny- och ersättningsanskaffningar för ca 2,3 milj. kr./år.

Lantmåteriverket konstaterar att den nuvarande tekniska utrustningsstandarden inom lantmåteriet är låg. Den nya utrustningen avses i huvudsak användas inom den avgiftsfinansierade verksamheten och kommer därigenom dels att medverka till att ett positivt bidrag till uppfyllande av kravet på full kostnadstäckning inom program 2 erhålls, dels att bli föremål för avskrivning och förräntning inom detta program.

Enligt verket behöver inköp av framför allt elektrooptiska längdmätninginstrument prioriteras.

Föredraganden

Den nya organisationen för det statliga lantmåteri- och kartväsendet har varit verksam sedan den 1 juli 1974 men det är först fr. o. m. innevarande budgetår som lantmåteri- och kartverksamheten på central nivå fått gemensamma lokaler i Gävle. Därmed finns förutsättningar att nå väsentliga rationaliseringseffekter inte minst genom den tekniska verksamhetens integrering inom lantmåteriets olika organ på lokal och regional nivå. En ändamålsenlig och rationell instrumentpark utgör enligt min mening en grundläggande förutsättning för att den nya organisationen på ett förtroendeingivande sätt skall kunna lösa sina väsentliga uppgifter inom samhällsbyggandet.

Jag delar därför lantmåteriverkets bedömning att vissa omoderna

och orationella instrument successivt bör ersättas. Härigenom kan betydande rationaliseringsvinster göras inom framför allt förrättnings- och uppdragsverksamheten.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lantmäteriverket: Utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

Bilaga 11

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Johansson

Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser industridepartementets verksamhetsområde

DRIFTBUDGETEN

TRETTONDE HUVUDTITELN

A. Industridepartementet m. m.

[1] A 3. **Kommittéer m. m.** På statsbudgeten för budgetåret 1975/76 har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 7 milj. kr.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 oktober 1974 tillkallades energisparkkommittén (I 1974: 05) med uppgift att handha energispar-kampanjen 1974—1975 och även samordna berörda myndigheters insatser (jfr prop. 1974: 170 s. 65). Mot bakgrund av den redovisning som lämnades i prop. 1975: 30 (bil. 1 s. 355, NU 1975: 30 s. 37, rskr 1975: 202) har kommitténs uppdrag förlängts och utvidgats genom till-läggsdirektiv den 18 juni 1975. Kommittén skall således med utgångs-punkt i erfarenheterna av sparkampanjen vintern 1974—1975 samord-na och stödja myndigheternas informationsinsatser och vid behov pla-nera och genomföra egna informationsåtgärder under i första hand vintern 1975—1976. Regeringen har vidare den 16 oktober 1975 upp-dragit åt kommittén att senast den 1 december 1975 avge en rapport om hur energikonsumtionen f. n. utvecklas och hur utvecklingen väntas se ut år 1976. I uppdraget till kommittén ingår också att undersöka förut-sättningarna för att införa en mera regelbunden inspektion av eldnings-anläggningar. Likaså skall kommittén undersöka förutsättningarna för att på vissa områden införa direkta restriktioner eller förbud för vissa slag av energianvändning. Kommittén skall härvid utreda vilka typer av åtgärder som i första hand bör komma i fråga och söka bedöma bl. a. konsekvenserna för olika kategorier av konsumenter samt inverkan på produktion och sysselsättning. En utgångspunkt för kommitténs under-

sökningar bör härvid vara att besparingseffekterna skall stå i rimlig proportion till insatta resurser. Redovisning för dessa båda delar av uppdraget skall kommittén lämna under våren 1976.

Kostnaderna för verksamheten bör liksom hittills bestridas från trettonde huvudtitelns kommittéanslag. För budgetåret 1975/76 har dessa kostnader beräknats till 6 milj. kr. Detta belopp rymms inte inom ramen för vad som tidigare har beräknats för detta anslag. Ett ytterligare medelsbehov om 6 milj. kr. föreligger alltså.

Förberedelsearbetet med informationsåtgärder under vintern 1975—1976 har redan inletts. Detta innebär att vissa kostnader kan uppkomma redan innan riksdagens beslut i medelsfrågan föreligger. Utgifter med anledning härav bör få bestridas från tillgängliga medel under anslaget.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

C. Mineralförsörjning m.m.

Verksamheten vid Sveriges geologiska undersökning (SGU) bedrivs inom fyra program, nämligen Kartering, Information och dokumentation, Prospektering samt Speciella undersökningar. Medel för verksamheten anvisas över anslagen Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information och dokumentation, Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m. och Sveriges geologiska undersökning: Utrustning. Anslagen är reservationsanslag.

Sveriges geologiska undersökning

SGU har i skrivelse den 22 juli 1975 redovisat förväntade kostnadsökningar under budgetåret 1975/76 till följd av pris- och löneökningar.

Kostnaderna för höjda löner och traktamenten till SGU:s personal beräknas av SGU uppgå till sammanlagt 7 081 000 kr., varav dock 3 188 000 kr. avser personal som sysselsätts inom uppdragsverksamhet. SGU hemställer att det återstående beloppet — 3 893 000 kr. — anvisas till SGU. Härav bör 2 265 000 kr. utgå över anslaget Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information och dokumentation och 1 628 000 kr. över anslaget Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m.

Kostnadsökningarna på grund av höjda priser på material och lokaler uppgår till 1 890 000 kr., varav 822 000 kr. avser uppdragsverksamhet. Av återstoden — 1 068 000 kr. — bör 437 000 kr. utgå över anslaget Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information

och dokumentation och 631 000 kr. över anslaget Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m.

Genom avtal mellan statens avtalsverk och Svenska gruvindustriarbetareförbundet den 13 juni 1975 har ersättningen till borrningspersonalen m. fl. höjts. De extra kostnaderna härför uppgick under budgetåret 1974/75 till 299 000 kr. inom programmet Prospektering, varav 264 000 kr. för den del av programmet som finansieras över anslaget Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m. SGU har i skrivelse den 15 juli 1975 hemställt att medel för täckning av dessa kostnader anvisas över det nämnda anslaget.

Under sjunde huvudtiteln finns uppfört ett förslagsvis betecknat anslag Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. Vissa av de av SGU angivna kostnadsökningarna är av sådant slag att de bör täckas från detta anslag. Regeringen har den 16 oktober 1975 beslutat att över detta anslag anvisa ytterligare totalt 2 863 000 kr. till Sveriges geologiska undersökning för budgetåret 1975/76.

[2] **C 1. Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information och dokumentation.** För detta ändamål har innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 16 041 000 kr.

Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för programmen Kartering och Information och dokumentation.

Föredraganden

Under detta anslag beräknar jag 354 000 kr. för ökade kostnader på grund av höjda löner och traktamenten för SGU:s personal.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information och dokumentation* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 354 000 kr.

[3] **C 3. Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 12 957 000 kr.

Anslaget avses täcka sådana kostnader för programmen Prospektering och Speciella undersökningar som inte kan finansieras genom uppdragsintäkter.

Föredraganden

Jag beräknar under detta anslag 940 000 kr. för ökade kostnader på grund av höjda löner och traktamenten för SGU:s personal.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 940 000 kr.

D. Energiförsörjning

[4] **D 5. Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 80 milj. kr.

Riksdagen beslöt våren 1974 (prop. 1974: 69, CU 1974: 21, rskr 1974: 180) att på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1973/74 anvisa sammanlagt 248 milj. kr. till energibesparande åtgärder i byggnader. Av beloppet avsåg 35 milj. kr. näringslivets byggnader och 2 milj. kr. trädgårdsnäringsens byggnader.

Våren 1975 beslöt riksdagen (prop. 1975: 30, NU 1975: 30, rskr 1975: 202) att fr. o. m. budgetåret 1975/76 vidga näringslivets möjligheter till bidrag för energibesparande åtgärder till att förutom näringslivets och trädgårdsnäringsens byggnader även avse åtgärder i industriella processer, framtagandet av vissa prototyper och demonstrationsanläggningar samt av vissa anläggningar för energiproduktion. Riksdagen anvisade sammanlagt 80 milj. kr. för budgetåret 1975/76 för bidragsgivningen. Av beloppet har 18 milj. kr. beräknats för stöd till åtgärder i näringslivets byggnader, 40 milj. kr. för åtgärder inom industriella processer, 20 milj. kr. för prototyper och demonstrationsanläggningar samt 2 milj. kr. för åtgärder i trädgårdsnäringsens byggnader. Vid medelsberäkningen togs hänsyn även till kostnader för bl. a. information och administration av bidragsverksamheten. Regeringen har härutöver bemyndigats att under budgetåret 1975/76 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med bidrag till framtagandet av prototyper och demonstrationsanläggningar för industriell energianvändning och för energiproduktion, som inberäknat löpande beslut innebär åtaganden om högst 10 milj. kr. under budgetåret 1976/77 och högst 5 milj. kr. under budgetåret 1977/78.

Bidrag till energibesparande åtgärder i trädgårdsnäringsens byggnader utgår enligt kungörelsen (1974: 250) om statsbidrag till energibesparande åtgärder inom trädgårdsföretag (ändrad 1975: 546). Bidragsansökningar handhas av lantbruksstyrelsen.

Det statliga stödet avseende energibesparande åtgärder inom näringslivet utgår enligt förordningen (1975: 422) om statsbidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m. Bidrag — vad avser byggnader och processer — utgår till åtgärder som syftar till bättreushållning med energi. Som exempel på åtgärder i byggnader kan näm-

nas förbättring eller utbyte av värme- och ventilationssystem, anslutning till fjärrvärme och förbättrad isolering. När det gäller processer kan bidrag erhållas för exempelvis återvinning av processvärme för uppvärmning inom processer eller av lokaler, slutning av processer eller eliminering av mellanstationer som omfattar avkylning och uppvärmning, förbättrad processreglering samt anskaffande av tillägsutrustning för att möjliggöra ökad elproduktion i s. k. mottrycksanläggningar. Vidare utgår stöd till åtgärder för att använda annat bränsle än olja, exempelvis avfall (bark, spån, flis) eller kol, vid uppvärmning av byggnader eller inom processer.

Bidrag utgår till befintliga byggnader och processer med högst 35 % av godkända kostnader. Lägsta kostnad som berättigar till bidrag är 3 000 kr. När det gäller byggnader gäller dessutom att bidrag endast utgår till företag med mindre än 200 anställda och med högst 75 000 kr. per projekt.

Bidrag till prototyper och demonstrationsanläggningar utgår för åtgärd som avser framtagande av sådana prototyper och anläggningar som är inriktade på effektivare energianvändning inom industrin, transporter och samfärdsel eller på återvinning av energikrävande varor eller av energi ur avfall. Dessutom lämnas bidrag för åtgärder som avser framtagande av sådana anläggningar för energiproduktion som innebär tillämpning av teknik som f. n. inte kan anses lönsam, men som kan antagas komma att bli det. Som exempel kan nämnas anläggningar för virvelbäddsförbränning och för förbränning av bark och skogsavfall, vindkraftverk, hetvattenlagring, små vattenkraftverk och spillvärmeutnyttjande.

Bidrag till prototyper och demonstrationsanläggningar m. m. utgår med högst 50 % av godkända kostnader. Lägsta kostnad som berättigar till bidrag utgör 3 000 kr.

Statens industriverk handlägger ansökningar om bidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet. Fråga om bidrag som avser åtgärd inom industriell process och kan antagas komma att överstiga 2 milj. kr. eller som avser prototyp eller demonstrationsanläggning m. m. och kan antagas komma att överstiga 1 milj. kr. avgörs av regeringen.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1976/77 har industriverket bl. a. mot bakgrund av inkomna ansökningar om bidrag begärt att sammanlagt 110 milj. kr. anvisas för energibesparande åtgärder inom näringslivet. Av beloppet avser 80 milj. kr. åtgärder inom industriella processer och 30 milj. kr. prototyper och demonstrationsanläggningar m. m.

Den 30 september 1975 hade till industriverket kommit in ansökningar om bidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet på sammanlagt ca 126 milj. kr. Av beloppet avser 17 milj. kr. industrins

byggnader, 59 milj. kr. industriella processer och 50 milj. kr. prototyper och demonstrationsanläggningar m. m.

Mot bakgrund av den stora efterfrågan på bidrag avseende åtgärder inom industriella processer samt prototyper och demonstrationsanläggningar m. m. och med hänsyn till den positiva sysselsättningseffekt som en ökad bidragsverksamhet kan väntas ge inom framför allt verkstadsindustrin förordar jag att ytterligare medel anvisas för bidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet innevarande budgetår.

Jag beräknar det tillkommande medelsbehovet innevarande budgetår till 50 milj. kr. Av detta belopp har jag beräknat 35 milj. kr. för industriella processer och 15 milj. kr. för prototyper och demonstrationsanläggningar m. m.

Beträffande stödåtgärderna för prototyper och demonstrationsanläggningar m. m. blir det ofta nödvändigt att göra åtaganden som sträcker sig över flera år. Mot bakgrund av vad jag har anfört beträffande ytterligare bidragsmedel till bl. a. prototyper och demonstrationsanläggningar m. m. förordar jag att ramarna för åtaganden avseende budgetåren 1976/77 och 1977/78 utökas. Regeringen bör inhämta riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1975/76 fatta beslut om bidrag till prototyper och demonstrationsanläggningar m. m. som innebär åtaganden om högst 15 milj. kr. under budgetåret 1976/77 och högst 10 milj. kr. under budgetåret 1977/78.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1975/76, i enlighet med vad jag har anfört, ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med bidrag till framtagande av prototyper och demonstrationsanläggningar för industriell energianvändning och för energiproduktion m. m., som inberäknat löpande beslut innebär åtaganden om högst 15 000 000 kr. under budgetåret 1976/77 och högst 10 000 000 kr. under budgetåret 1977/78,
2. till *Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

[5] **D 8. Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall m. m.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1975/76.

Utredningen (I 1972: 08) om radioaktivt avfall (Aka-utredningen) skall enligt sina direktiv lägga fram förslag om bl. a. riktlinjer för ett nationellt forsknings- och utvecklingsarbete rörande behandling och förvaring av radioaktivt avfall samt om organisation av en sådan verksamhet och former för dess finansiering. Förutsättningen skall där-

vid vara att samtliga kostnader skall bäras av producenterna av kärnkraft.

I skrivelse den 26 september 1975 har Aka-utredningen framhållit vikten av att kontinuiteten i det av utredningen inledda forsknings- och utvecklingsarbetet upprätthålls i avvaktan på en mera definitiv lösning av organisationsfrågan och myndighetsansvaret för utvecklingsarbetet inom avfallsområdet. Utredningen förordar därför att ett ansvarigt programråd eller organ inrättas med uppgift att inrikta och följa upp pågående och ytterligare erforderligt utvecklingsarbete rörande kärnkraftens radioaktiva avfall. Utredningen stryker under att detta organ bör fungera endast som en tillfällig lösning intill dess ställning har tagits till organisationsformen på lång sikt på grundval av bl. a. utredningens kommande förslag.

Det föreslagna organet bör enligt utredningen stå självständigt gentemot kärnkraftindustrin men arbeta i nära kontakt med denna. Kostnaderna för verksamheten bör bäras av kärnkraftföretagen. Det föreslagna organet bör enligt utredningen få som en ytterligare uppgift att förstärka Sveriges beredskap i fråga om lagring av utbränt kärnbränsle. Slutligen framhåller utredningen vikten av att det föreslagna organet håller nära kontakt med Aka-utredningens fortsatta arbete.

I skrivelse den 24 oktober 1975 har Aka-utredningen överlämnat förslag till ett program för hantering av reaktoravfall och utbränt bränsle som underlag för programorganets arbete.

Svensk Kärnbränsleförsörjning AB, som ägs gemensamt av kärnkraftföretagen, har i skrivelse den 27 oktober 1975 meddelat att bolaget har beslutat om en utvecklingsbudget på upp till 9 milj. kr. för år 1976, att användas för arbeten i huvudsak enligt de programriktlinjer som utredningen har redovisat. Bolaget förutser en motsvarande budget på 12 milj. kr. för år 1977.

Föredraganden

Ett betydande arbete för att lösa problemen i samband med omhändertagande av radioaktivt avfall har lagts ner i olika länder och även i Sverige. Konkreta förslag finns nu till lösningar på slutligt omhändertagande av det radioaktiva avfallet från kärnkraftdriften och från den övriga verksamheten med radioaktiva produkter. Åtskilligt detaljarbete återstår dock i fråga om utveckling av praktiskt mest lämpliga metoder för avfallshanteringen.

F. n. svarar kraftproducenterna själva för huvuddelen av det utvecklingsarbete som bedrivs inom området för radioaktivt avfall. Arbetet bedrivs i kontakt med Aka-utredningen, som också har initierat vissa projekt. Utredningen väntas slutföra sitt uppdrag under år 1976. Ett förslag kommer då att föreligga i fråga om organisation av och ansvar för utvecklingsarbetet inom avfallsområdet.

Det är av stor betydelse att det arbete rörande hantering av radioaktivt avfall som redan har påbörjats här i landet kan fullföljas utan uppehåll för att avvakta Aka-utredningens förslag och ställningstagandet till dessa.

Det står klart att ansvaret för inriktningen och ledningen av det utvecklingsarbete som utförs på området bör vila på ett gentemot kärnkraftproducenterna fristående organ, även om dessa bär kostnaderna för arbetet. I enlighet med Aka-utredningens förslag bör därför i avvaktan på en definitiv lösning av frågan inrättas ett statligt organ med detta ansvar.

Det är väsentligt att planerings- och förberedelsearbetet för det av Aka-utredningen föreslagna programmet rörande hantering av reaktoravfall och utbränt bränsle kan inledas omgående. Jag kommer därför att föreslå regeringen att upprätta ett programråd för radioaktivt avfall. Rådet, som bör börja sin verksamhet så snart som möjligt, avses inrikta sitt arbete huvudsakligen på det utvecklingsarbete som krävs för det nu aktuella kärnkraftprogrammet. Rådet skall emellertid också kunna initiera arbete av mer grundläggande karaktär. Utgångspunkten för rådets arbete är det programförslag som Aka-utredningen har lagt fram. Rådet avses bestå av sju ledamöter. Till rådet knyts erforderliga sekretariatsresurser.

Kostnaderna för rådets verksamhet bör helt finansieras av kärnkraftproducenterna. Dessa har genom Svensk Kärnbränsleförsörjning AB förklarat sig villiga att under år 1976 och 1977 ta på sig kostnaderna för det framlagda programmet med sammanlagt 21 milj. kr. Med hänsyn till statens ansvar för verksamheten bör kostnaderna redovisas över ett särskilt anslag på statsbudgeten. Möjlighet bör föreligga att reservera medel till kommande budgetår. Ett särskilt reservationsanslag, benämnt Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall m. m., bör därför föras upp på statsbudgeten för innevarande budgetår. Eftersom verksamheten helt skall finansieras av inflytande medel och inte kräva något tillskott av statsmedel, bör dessa medel tillföras anslaget, som förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Anslaget bör inte få belastas. För innevarande budgetår beräknar jag en medelsåtgång under anslaget av ca 4 milj. kr.

Rådets förberedelse- och planeringsarbete bör, som jag just har nämnt, inledas omgående. Detta innebär att vissa utgifter uppkommer, innan riksdagens beslut föreligger. Dessa utgifter bör få bestridas från tillgängliga medel under trettonde huvudtitelns anslag Kommittéer m. m. Vid riksdagens bifall till mitt förslag avses dessa kostnader bli täckta av inflytande medel.

Under åberopande av det anförda hemställer jag att regeringen förslår riksdagen

att till *Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall m. m.* på till-

läggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E. Teknisk utveckling m.m.

[6] **E 4. Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning.** På statsbudgeten för budgetåret 1975/76 har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 7,5 milj. kr.

I prop. 1975: 30 om energihushållningen m. m. angav jag vid behandling av frågan om forskning och utveckling inom energiområdet (bil. I s. 459) att det ökade stödet till grundläggande forskning för energiområdet kommer att medföra ett ökat behov av utrustning. Medel till den kostnadskrävande utrustningen borde anvisas över anslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning, och jag beräknade medelsbehovet för budgetåret 1975/76 till 1,5 milj. kr. Jag angav att jag beträffande dessa medel avsåg att återkomma till regeringen med förslag i samband med tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

[7] **E 13. Energiforskning.** På statsbudgeten för budgetåret 1975/76 har under denna rubrik anvisats ett reservationsanslag av 102,8 milj. kr.

Medlen har anvisats inom ramen för huvudprogrammet Energiforskning vilket i sin tur är indelat i program och delprogram. Vid min anmälan beräknade jag för budgetåret 1975/76 för delprogrammet Organiska bränslen som ersättning för olja 9 milj. kr. (prop. 1975: 30 bil I s. 451) Jag anförde i sammanhanget bl. a. att stöd till forskningsprojekt avseende utvinning av energi ur biosystem borde prövas i annan ordning.

Riksdagen beslöt att med bifall till mot. 1975: 2040 och med anledning av mot. 1975: 2029 p. 13 som sin mening ge regeringen till känna att medel för forskning rörande energi ur biosystem bör finnas tillgängliga inom energiforskningsprogrammets ram. Utöver den av mig beräknade medelsramen för delprogrammet Organiska bränslen som ersättning för olja borde 2 milj. kr. avsättas för i första hand forskning rörande biosystem (NU 1975: 30 s. 111, rskr 1975: 202).

Riksdagens beslut i fråga om medel för anslaget Energiforskning innebär att riksdagen anvisade av regeringen föreslaget belopp. I den mån riksdagens bifall till motionsyrkanden medförde krav på ytterligare medel under budgetåret 1975/76 borde det enligt uttalande av näringsutskottet (NU 1975: 30 s. 71) få ankomma på regeringen att föreslå att dessa anvisas på tilläggsbudget.

Föredraganden

Med anledning av riksdagens beslut att särskilda medel inom energiforskningsprogrammet bör ställas till förfogande för i första hand forskning rörande energi ur biosystem bör såväl anslaget Energiforskning för budgetåret 1975/76 som den treåriga medelsramen för Huvudprogram Energiforskning och därmed sammanhängande insatser räknas upp. Anslaget Energiforskning bör höjas med 2 milj. kr. till 104,8 milj. kr. Ramen för treårsperioden 1975/76—1977/78 bör som följd härav beräknas till 366 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Energiforskning* på tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN**I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER****E. Förenade fabriksverken**

[8] **1. Byggnader och utrustning.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 32.2 milj. kr.

Förenade fabriksverken

Förenade fabriksverken (FFV) har i skrivelse den 29 augusti 1975 jämte i därefter insänt kompletterande material anfört i huvudsak följande.

För att ge arbetstrygghet, möjliggöra en rationell verksamhet och genomföra gjorda åtaganden på ett lönsamt sätt måste FFV ges möjlighet till vissa omedelbara investeringar.

I fråga om *grovkaliber- och pansarvärnsammunition* har marknadsförutsättningarna utvecklats mer positivt än vad FFV tidigare kunnat förvänta samtidigt som prognoserna om orderingång för resten av 1970-talet indikerar en fortsatt hög nivå. Den ökade orderingången och efterfrågan hänför sig i huvudsak till exportmarknaderna. Produkterna är så attraktiva att tillfredsställande bruttovinstmarginaler kan erhållas. Orderstocken växer så snabbt att FFV har stora svårigheter att erbjuda acceptabla leveranstider.

Förutsättningarna för återstående del av 1970-talet är sålunda gynnsamma om FFV kan klara av erforderliga leveranskrav. Viss nödvändig kapacitet härför skall erhållas genom en starkt ökad utläggning på underleverantörer såväl inom som utom FFV. Det krävs dock en ökning av de maskinella resurserna vid FFV. FFV måste göra extra snabba

insatser för att kunna utnyttja den nuvarande gynnsamma marknaden och de möjligheter den medför till förbättrad lönsamhet och en på sikt förbättrad konkurrenssituation. Om FFV i brist på resurser inte skulle kunna erbjuda tillräckligt attraktiva leveranstider blir kunderna tvingade att välja andra produkt/leverantörsalternativ med motsvarande minskning av orderingången. FFV skulle därvid få svårigheter att hålla sig kvar på den inarbetade marknaden.

Resultatet för ammunitiongruppen beräknas starkt förbättras genom den planerade verksamheten.

Under kommande tre år kommer behovet av maskinella resurser för nämnda ändamål att uppgå till minst 20 milj. kr. utöver vad som kan disponeras av reinvesteringsmedel. För innevarande budgetår behövs 8 milj. kr.

I fråga om *reparation av jetmotordetaljer* framhåller FFV att det inom underhållssektorn f.n. pågår en kraftig satsning för att öka resurserna för sådana reparationer. Bl.a. byggs en verkstad för 11,4 milj. kr. Viss utrustning ingår i detta belopp. I anslutning till byggandet av verkstaden har bedömningar skett av nödvändig utrustning. Det ekonomiska kravet på kort genomloppstid medför att underleverantörer endast i undantagsfall kan utnyttjas. FFV framhåller att nya material ställer höga och speciella krav på de reparationsmetoder som måste användas. Vissa utrustningar härför måste anskaffas. Lönsamheten av en ökad reparationsverksamhet är stor med avsevärda kostnadsbesparingar för försvarets materielverk. En optimal reparationsvolym ger enligt en av materielverket och FFV gjord utredning årliga besparingar på tiotals milj. kr.

FFV:s målsättning är att ha ifrågavarande utrustningar i drift år 1978. Leveranstiderna för dessa har starkt ökats. Med hänsyn till den tid det tar att få utrustningarna i produktion måste FFV lägga ut beställningarna senast vid årsskiftet 1975—1976 för att inte besvärande förseningar skall uppstå. Kostnaderna är bedömda till 6 milj. kr.

FFV tar också upp utrustningar för *kompletterande produkter*. FFV framhåller att situationen vid de försvarsmaterieltillverkande enheterna kännetecknas bl.a. av att orderingången fördelar sig ojämt på olika produkter och enheter samt att enheterna genom sin specialisering på olika typer av försvarsmateriel har en på motsvarande sätt specialiserad utrustning. Den gynnsamma orderingången vid vissa enheter kan därför inte utnyttjas för att trygga beläggningen vid de enheter där orderingång och kapacitetsutnyttjande är lågt. Det är därför nödvändigt att FFV ges möjligheter att fullfölja det redan påbörjade arbetet med kompletterande produktion. Vissa produkter står inför produktionsstart och de kräver komplettering av den befintliga maskinparken. Detta gäller framför allt en produkt, kallad ETP-bussningen, som används för att fästa maskinelement på axlar. Försäljningsresultaten för

denna är sådana att agenten för Skandinavien begär utökade leveranser och prognostiserar en snabb ökning av orderingången. För denna produkt behövs anskaffning av maskiner för 6 milj. kr., varav 1,4 milj. kr. behövs under innevarande budgetår. För andra projekt behövs 3,6 milj. kr.

Inom *underhållssektorn* genomförs en serie åtgärder för att FFV skall kunna utnyttja resurser och kunnande för civila ändamål. Lovande resultat har erhållits bl.a. beträffande underhåll av civila helikoptrar. Det krävs en viss komplettering av befintliga resurser. För att verksamheten skall kunna genomföras i önskvärd takt och ge beräknad lönsamhet är det nödvändigt med investeringar i utrustningar under innevarande budgetår med 2 milj. kr.

FFV:s sammanlagda yrkanden om ytterligare investeringsanslag under innevarande budgetår uppgår sålunda till 21 milj. kr.

Föredraganden

I fråga om investeringsanslagen till FFV för byggnader och utrustningar har statsmakterna under de senaste budgetåren iakttagit stor återhållsamhet i avvaktan på ställningstagandet till FFV:s framtida verksamhetsinriktning och organisation. FFV anser nu att beslut om den långsiktiga inriktningen av verksamheten inte kan avvaktas för vissa mycket angelägna anskaffningar av utrustningar. Enligt FFV:s mening behövs dessa snarast möjligt.

Jag anser det i nuvarande marknadsläge vara viktigt, från såväl sysselsättnings- som lönsamhetssynpunkt, att vissa försäljningsmöjligheter för FFV:s produkter och tjänster snabbt tas till vara. De investeringar som jag förordar i det följande är angelägna och bör enligt min mening få utföras, trots att statsmakterna inte har tagit ställning till FFV:s framtida verksamhetsinriktning.

Som FFV anfört har efterfrågan på viss ammunition, främst pansarvärnsammunition, ökat kraftigt. Orderstocken vid Zakrisdalsverken i Karlstad har således ökat mycket starkt. Den stora orderingången hänför sig i huvudsak till exportmarknaderna. Efterfrågan väntas enligt FFV ligga på en hög nivå framöver och en starkt ökad utläggning av tillverkningsdetaljer förutses. För att denna efterfrågan skall kunna mötas, behöver 8 milj. kr. anvisas senast vid ingången av år 1976.

Med hänsyn till både den sysselsättningsökning och den förbättrade lönsamhet som investeringen för med sig bör den få göras. Jag beräknar alltså 8 milj. kr. för detta ändamål under innevarande budgetår. Huruvida medel bör anvisas under kommande år får övervägas senare.

För att åstadkomma en rationell reparationsverksamhet avseende flygmotorer har FFV för budgetåren 1974/75 och 1975/76 erhållit sammanlagt 11,4 milj. kr. för att uppföra en ny reparationsverkstad och anskaffa viss utrustning. FFV framhåller nu att det behövs ytterligare

utrustning för 6 milj. kr. för att FFV skall kunna tillmötesgå de mycket höga kraven på de reparationsmetoder som måste användas. Om detta slag av reparationsverksamhet bedrivs i optimal omfattning kommer det att medföra besparingar för försvarets materielverk med tiotals milj. kr. per år enligt en av FFV och materielverket gjord utredning. Med hänsyn härtill beräknar jag 6 milj. kr. för ändamålet på tilläggsbudgeten innevarande budgetår.

FFV framför önskemål även om medel för utrustningar för tillverkning av vissa civila produkter som utvecklas inom FFV. Detta gäller framför allt en produkt, kallad ETP-bussningen. Den har redan börjat säljas och en snabb ökning av efterfrågan förutses. Vidare begär FFV att få anskaffa utrustning för att utöka sina möjligheter att kunna reparera civila helikoptrar. För att kunna genomföra dessa investeringar begär FFV 7 milj. kr.

Jag anser det viktigt att FFV får möjlighet att snabbt komma i gång med tillverkning av ETP-bussningen. Denna tillverkning kan komma att bli en viktig komplettering vid en av de försvarsmaterieltillverkande enheterna. De investeringar som behövs under innevarande budgetår uppgår till 1,4 milj. kr. Jag tar nu upp detta belopp. Huruvida ytterligare investeringsmedel bör anvisas under kommande år får övervägas senare. För maskininvesteringar för övriga nämnda ändamål är jag inte beredd att nu beräkna några medel.

Sammanlagt beräknar jag alltså under detta anslag på tilläggsbudget I för innevarande budgetår ett medelsbehov av $(8 + 6 + 1,4 =)$ 15,4 milj. kr.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Byggnader och utrustning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 15 400 000 kr.

[9] **2. Finansiering av stirlingprojektet.** Något anslag för detta ändamål finns inte upptaget i statsbudgeten för budgetåret 1975/76.

I prop. 1972: 85 (s. 47), 1972: 130 (s. 59), 1973: 170 (s. 49) och 1974: 170 (s. 71) har redogörelser lämnats för förenade fabriksverkens (FFV) medverkan i utvecklingen av stirlingmotorn.

Hittills har FFV för budgetåren 1971/72—1974/75 beviljats investeringsanslag med sammanlagt 16,8 milj. kr. för finansiering av stirlingprojektet. FFV har samtidigt för nämnda ändamål medgivits rätt att solidariskt med Kockums Mekaniska Verkstads AB (Kockum) teckna borgen för sammanlagt 44,3 milj. kr. (prop. 1972: 85 bil. 10, NU 1972: 35, rskr 1972: 198, prop. 1972: 130 bil. 10, NU 1972: 67, rskr 1972: 320, prop. 1973: 170 bil. 11, NU 1973: 71, rskr 1973: 384 och prop. 1974: 170 bil. 11, NU 1974: 56, rskr 1974: 396).

Förenade fabriksverken

FFV har i skrivelse den 25 september 1975 hemställt om anslag för att bestrida statens andel av KB United Stirlings (Sweden) AB & Co (United Stirling) utvecklingskostnader under budgetåret 1975/76.

Vidare hemställer FFV om rätt att tillsammans med Kockum teckna solidarisk borgen för ytterligare upplåning av United Stirling i Sveriges Investeringsbank AB under budgetåret 1975/76.

Av FFV:s skrivelse framgår i huvudsak följande.

Utvecklingsarbetet har fortsatt planenligt.

United Stirling har, efter omfattande marknadsundersökningar, valt att utveckla motorer i storleksklassen 70—170 kW för medeltunga och tunga fordon. Inom denna storleksklass avser företaget att i första hand utveckla dels en motor på 75 kW (P-75-motorn), dels en motor på 150 kW (P-150-motorn). Systemspecifikationerna som ligger till grund för utvecklingsarbetet har utformats med syfte att dessa två motorvarianter skall vara konkurrenskraftiga i förhållande till den modifierade dieselmotorn. Denna motor bedöms vara stirlingmotorns huvudkonkurrent.

Sedan år 1974 har utprovning och modifiering av P-75-motorn fortsatt planenligt. Stirlingspecifika komponenter som värmare, brännkammare och luftförvärmare har uppnått en teknisk nivå som i allt väsentligt bedöms svara mot fastställda delmål för dessa komponenter. Totalt indikerar de erhållna utvecklingsresultaten att det för år 1977 uppställda delmålet för stirlingmotorn kan uppnås.

I skrivelsen redogörs närmare för det senaste årets utveckling beträffande konkurrenter, alternativa bränslen, möjligheterna att stirlingmotorn blir en allmän motor samt de temporära återverkningarna av oljekrisen på motorindustrin samt miljölagstiftningen.

Den internationella utvecklingen av konkurrerande motorer bevakas intensivt i nära samarbete med Ford Motor Co i Förenta staterna (Ford). Konkurrenssituationen bedöms i huvudsak vara oförändrad. Dieselmotorn är alltså fortfarande stirlingmotorns huvudkonkurrent.

Utvecklingen av alternativa bränslen, t.ex. metanol, har inte väsentligt förbättrat stirlingmotorns konkurrenssituation. Den ökande betydelsen av motorer med flerbränsleegenskaper framhålls dock.

Möjligheterna att stirlingmotorn på längre sikt blir en allmän motor har ökat den senaste tiden. FFV pekar på följande skäl till denna bedömning.

- Ford har en positiv inställning till stirlingmotorns framtid och har offentliggjort en handlingsplan som väntas resultera i att personbilar med stirlingmotorer kommer att serieproduceras i mitten av 1980-talet. I en bilaga till skrivelsen redogörs för handlingsplanen.
- Utvecklingen av stirlingmotorn har i Förenta staterna blivit en

fråga av nationellt intresse. Stirlingmotorn tillhör de projekt som ERDA (United States Energy Research and Development Administration) nämner bland projekt av betydelse för Förenta staternas energiförsörjning. Stirlingmotorn anses numera som en av de mera sannolika framtida alternativen till dagens motorer.

- I Japan har planerna på en bred statlig satsning på stirlingmotorn konkretiserats. MITI (Ministry of International Trade and Industry) väntas nästa år begära medel för ett femårigt utvecklingsprogram.
- Sannolikheten för att keramiska material skall komma till användning i vissa komponenter till stirlingmotorn bedöms f. n. som relativt hög. Dessa komponenter förutses ge väsentligt minskad bränsleförbrukning och tillverkningskostnad jämfört med motsvarande metalliska komponenter. Beroendet av tillgång till vissa strategiska material minskar dessutom.

På kortare sikt har utvecklingen i industriländerna på grund av oljekrisen ändrat en del av förutsättningarna för verksamheten vid United Stirling framgår det av skrivelsen. Motorindustrin har t. ex. under det gångna året tvekat att engagera sig i större utvecklingsprojekt, däribland stirlingprojektet.

I prop. 1974: 170 framhölls att omfattande marknadsundersökningar har visat att bästa sättet att exploatera utvecklingsresultaten består i samarbete med etablerade motortillverkare. Genom utveckling av P-75- och P-150-motorerna tillsammans med motortillverkarna tillgodoses deras krav och förutsättningarna att sälja licenser ökar. Vidare framhölls att United Stirling borde eftersträva att till Fords och N. V. Philips Gloeilampenfabriekens (Philips) licenstagare samt till United Stirlings egna licenstagare tillverka och leverera stirlingkomponenter.

FFV konstaterar, med utgångspunkt från pågående diskussioner med flera motortillverkare avseende licensförsäljning och utvecklingsuppdrag, att det förutsedda samarbetet inom stirlingsområdet med motorindustrin temporärt förskjutits framåt i tiden. Orsaken är den tidigare berörda tveksamheten hos motorindustrin inför större utvecklingsprojekt. Denna fördröjning är visserligen ofördelaktig på kort sikt, men bedöms medföra positiva effekter för verksamheten på lång sikt bl.a. i form av förbättrade licensintäkter efter hand som stirlingmotorn utvecklas ytterligare.

Det befintliga samarbetsavtalet med Philips har utökats till att omfatta även rätt till licensiering av mindre motorer.

FFV berör i sin skrivelse också målen i stort för United Stirlings verksamhet mot bakgrund av det senaste årets utveckling. Verket framhåller att det f.n. inte finns skäl att ändra United Stirlings affärsidé eller mål. Kommande förändringar i omvärlden och en ändrad konkurrenssituation kan dock påverka den fortsatta verksamheten. En in-

tensiv bevakning av utvecklingen från United Stirlings sida är därför nödvändig.

Utvecklingsmålet för P-75-motorn och P-150-motorn prövas också fortlöpande med hänsyn till den förväntade konkurrenssituationen. Hittills finns dock ej skäl att modifiera utvecklingsmålen. Eventuella förändringar bedöms bli aktuella först efter nästa beslutstidpunkt.

Finansieringen av verksamheten vid United Stirling förutsätter verket ske enligt samma principer som f.n., dvs. hälften av erforderligt kapitalbehov täcks genom långfristiga lån i Investeringsbanken för vilka Kockum och FFV solidariskt tecknar borgen samt hälften täcks genom lika stora bidrag från de båda delägarna.

För de planerade aktiviteterna fr.o.m. den 1 juli 1975 fram till beslutstidpunkten i början av år 1977 beräknar FFV att United Stirling behöver ett kapitaltillskott av sammanlagt 36 milj. kr.

I prop. 1974: 170 beräknades kapitalbehovet för perioden den 1 juli 1974—den 1 januari 1977 till 50—55 milj. kr. FFV:s nya bedömning innebär att totalkostnaden för samma period beräknas bli ca 57 milj. kr. Orsakerna till denna kostnadsstegring är enligt FFV att löner och andra kostnader ökat mer än vad som tidigare beräknats.

För budgetåret 1975/76 hemställer FFV att regeringen föreslår riksdagen att

- anvisa ett anslag på 6 milj. kr. för att bestrida FFV:s direkta utvecklingskostnader för stirlingprojektet genom sin andel i United Stirling samt
- medge FFV rätt att tillsammans med Kockum teckna solidarisk borgen för ytterligare lån på 12 milj. kr. inkl. ränta intill ett belopp av totalt 56,3 milj. kr. Upplåningen avses ske i Investeringsbanken.

Föredraganden

I prop. 1974: 170 (s. 74) redovisades de överväganden om tidsplaner, konkurrensförhållanden, samarbete med övriga företag, mål samt kostnads- och intäktsberäkningar som vid denna beslutstidpunkt i stirlingprojektet ledde till beslutet att driva projektet vidare. Nästa beslutstidpunkt angavs i propositionen till början av år 1977.

Utvecklingsarbetet på stirlingmotorn fortsätter planenligt. Detta är av speciell vikt då kravet på en tidig marknadsintroduktion vid sidan av uppfyllandet av vissa tekniska krav torde vara en viktig förutsättning för projektets framgång. Det förefaller därför önskvärt att United Stirling så tidigt som möjligt får till stånd ett samarbete med motortillverkare med internationell anknytning.

De bedömningar som gjordes vid föregående beslutstillfälle avseende den förväntade framtida bränslesituationen, utvecklingen av miljölagstiftningen och den framtida motormarknaden synes i allt väsentligt kvarstå oförändrade.

Enligt FFV:s bedömning har de allmänna utvecklingsmöjligheterna för stirlingmotorn snarast förbättrats genom de ökade satsningar som planeras i bl.a. Förenta staterna och Japan.

Någon anledning att under nuvarande förhållanden ompröva projektet innan den i prop. 1974: 170 angivna beslutstidpunkten i början av år 1977 finns inte. Jag förordar således att FFV bereds möjligheter att gå vidare med utvecklingsarbetet.

United Stirlings utvecklingsarbete har hittills finansierats dels med lån i Sveriges Investeringsbank AB, dels med bidrag från FFV och Kockum. FFV har för lånefinansieringen erhållit medgivande att tillsammans med Kockum teckna solidarisk borgen intill ett belopp av 44,3 milj. kr. erhållit investeringsanslag under budgetåren 1971/72—1974/75 om sammanlagt 16,8 milj. kr.

För tiden fr. o. m. den 1 juli 1974 till nästa beslutstidpunkt i början av år 1977 har United Stirlings finansieringsbehov tidigare beräknats till 50—55 milj. kr. Enligt FFV:s nya bedömning kan finansieringsbehovet beräknas till ca 57 milj. kr. Intäkter bör dock i viss utsträckning kunna täcka finansieringsbehovet.

Finansieringsbehovet för budgetåret 1975/76 bör täckas efter samma principer som hittills tillämpats, dvs. till hälften genom långfristiga lån för vilka Kockum och FFV solidariskt tecknar borgen samt till hälften genom lika stora bidrag från de båda delägarna.

För att täcka United Stirlings finansieringsbehov under budgetåret 1975/76 behöver FFV ett investeringsanslag om 6 milj. kr. Vidare fordras att FFV medges rätt att tillsammans med Kockum teckna solidarisk borgen med ytterligare 12 milj. kr. intill ett belopp av 56,3 milj. kr. Investeringsanslaget bör anvisas t. v. utan krav på avskrivning.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att medge föienade fabriksverken att solidariskt med Kockums Mekaniska Verkstads AB teckna borgen för lån till KB United Stirling (Sweden) AB & Co intill 12 000 000 kr. jämte ränta,
2. till *Finansiering av stirlingprojektet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kr.

F. Statens vattenfallsverk

[10] 1. **Kraftstationer m.m.** I statsbudgeten för budgetåret 1975/76 har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 1 747,5 milj. kr. Statens vattenfallsverk får inte utan regeringens medgivande belasta anslaget med högre belopp än 1 734,5 milj. kr. (prop. 1975: 30 bil. 1 s. 520, NU 1975: 30, rskr 1975: 202).

Riksdagen har bemyndigat regeringen att medge vattenfallsverket att teckna borgen för lån till bolag, i vilka verket förvaltar statens aktier, intill sammanlagt 2 568 milj. kr., varav högst 70 milj. kr. för lån till distributionsbolag (prop. 1975: 85 s. 51, NU 1975: 22, rskr 1975: 150).

Enligt riksdagens beslut disponerar vattenfallsverket en rörlig kredit i riksgäldskontoret om 420 milj. kr. (prop. 1975: 30 bil. 1 s. 526, NU 1975: 30, rskr 1975: 202).

I anslagsframställningen för budgetåret 1976/77 har vattenfallsverket hemställt bl. a. dels om medel på tilläggsbudget till statsbudgeten för innevarande budgetår, dels om medgivande att bygga om Näs kraftstation, dels om medgivande att teckna borgen för lån till distributionsbolag intill 90 milj. kr., dels att få disponera en rörlig kredit om 450 milj. kr. fr.o.m. innevarande budgetår.

I skrivelse den 18 juni 1975 har vattenfallsverket hemställt bl.a. om godkännande av ett till skrivelsen fogat konsortialavtal mellan verket och Stora Kopparbergs Bergslags AB om bildande av ett aktiebolag för gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Söderforsen i Dalälven.

Statens vattenfallsverk

Världen har under senare år upplevt en mycket kraftig inflation. Konsumentpriserna inom OECD-området har stigit med i genomsnitt 14,2 % — i Sverige med 10,5 % — under år 1974 och väntas i år stiga obetydligt långsammare. Priserna på råvaror har varit en starkt inflationsdrivande faktor. Efter april 1974 har råvarupriserna dock upphört att stiga, vilket så småningom torde få en lugnande inverkan på prisutvecklingen.

Av vissa svenska indexserier, som i stort återspeglar kostnadsförändringarna i vattenfallsverkets anläggningsverksamhet, kan utläsas följande beträffande prisutvecklingen under perioden januari 1970—januari 1975 och senare.

	Årlig genomsnittlig ökning jan. 1970—jan. 1975 %	Ökning 1974 %	Senast kända förändring 1975 %
Mellanprodukter av järn (SCB J 23)	12,3	26,5	5,3 (jan. — maj)
Arbetskostnadsindex (SCB H 41)	12,4	16,2	
Cement (SBEF)	11,7	33,7	18,5 (jan. — juli)
Sprängmedel (SBEF)	18,3	29,4	

Arbetslöner utgör ca en tredjedel av kostnaderna i vattenfallsverkets byggnadsverksamhet. Återstoden är kostnader för material, transporter,

maskiner m.m. Av tabellen framgår att samtliga kostnader stigit kraftigt sedan år 1970 och att ökningstakten blev än mer markerad under år 1974. Indexsänkningen för mellanprodukter av järn under första delen av år 1975 bedömer verket vara av tillfällig natur. Pris- och lönehöjningarna återverkar också direkt på kostnaderna för utrustning och komponenter till verkets anläggningar.

Vattenfallsverket har tagit fram ett vägt korttidsindex för byggnadsarbeten vid värmekraftanläggningar. I viss utsträckning ger denna indexserie även information om kostnadsutvecklingen för byggnadsarbeten vid anläggningsdelar för vattenkraft ovan jord. Denna särskilda indexserie har utvecklats enligt följande.

Årlig genomsnittlig ökning jan. 1970 — jan. 1975 %	Ökning 1974 %	Senast kända förändring 1975 %
11,7	16,9	8,6 (jan.—juli)

Kostnaderna för vissa större distributionsanläggningar har mellan åren 1974 och 1975 stigit med 15 à 20 %. Prisökningar mellan 20 och 30 % har kunnat konstateras för enskilda komponenter inom det regionala distributionssystemet liksom för komponenter och material till detaljdistributionsanläggningar.

Även natururan, anrikningstjänster och tillverkning av bränslelement har blivit avsevärt dyrare. Leverantörerna av uran har begärt nya förhandlingar om redan ingångna avtal i syfte att höja priserna. Priserna på kontrakterade anrikningstjänster väntas öka med ca 50 % och bränsleelementen har genom indextillägg blivit ca 20 % dyrare jämfört med föregående år.

Den här redovisade pris- och löneutvecklingen har medfört att kostnaderna för vattenfallsverkets investeringsprogram har ökat väsentligt i förhållande till vad som angavs förra året i anslagskrivelsen för budgetåret 1975/76. Som en följd härav har verket gjort en ny beräkning av *medelsbehovet* för innevarande budgetår. Medelsbehovet för verkets vattenkraft- och värmekraftanläggningar samt distributionsanläggningar har således räknats upp med sammanlagt 240 milj. kr. För en oförändrad kvantitet kärnbränsle behövs ytterligare 49 milj. kr. Utbyggnaden av två kärnkraftblock¹ i Forsmark kräver ett ökat kapitaltillskott till Forsmarks Kraftgrupp AB med 27 milj. kr. Utöver denna av pris- och löneökningar betingade förändring av medelsbehovet begär verket drygt 9 milj. kr. för kapitaltillskott till Söderfors Kraft AB och 10 milj. kr. för förvärv och finansiering av distributionsföretag.

¹ Block används som benämning på en enhet av värmekälla (t.ex. reaktor) jämte turbiner och generatorer. En enhet bestående av enbart turbin och generator benämns aggregat.

Sammantaget innebär vattenfallsverkets beräkningar att medelsbehovet under budgetåret 1975/76 har ökat med 335 milj. kr. Genom senareläggning av vissa utbyggnader, förskjutning av likvider, justeringar av kostnaderna för pågående arbeten m. m. har emellertid behovet av medel på tilläggsbudket kunnat nedbringas till 200 milj. kr. Verket hemställer således att investeringsramen för budgetåret 1975/76 höjs från 1 734,5 milj. kr. till 1 934,5 milj. kr.

I vattenfallsverkets investeringsprogram för innevarande budgetår ingår bl.a. en ny dammbyggnad vid *Näs kraftstation* i Dalälven (prop. 1975: 30 bil. 1 s. 513). Stationen togs i drift vid sekelskiftet och är utrustad med tretton aggregat. Samtliga aggregat används fortfarande, men de fem äldsta måste snart tas ur drift. Dammen består av två delar. Den ena är försedd med träluckor och den andra med nålar. Båda är i ett sådant skick att de inom kort måste ersättas med en ny damm.

Det har visat sig lämpligt att i samband med ombyggnad av dammen bygga om även kraftstationen. Vattenfallsverket föreslår att en ny station uppförs med plats för två rörturbinaggregat. Det ena skulle därvid installeras omedelbart som ersättning för de fem äldsta aggregaten i den befintliga anläggningen och det andra senare, när de återstående åtta aggregaten inte längre är driftdugliga.

Efter den nu aktuella ombyggnadsetappen som också omfattar en dämmningshöjning får kraftstationen en maximivattenföring av 340 m³/s. Effekttillskottet blir 10 MW¹ och produktionstillskottet 75 GWh². Anläggningskostnaden inkl. damm beräknas bli 60 milj. kr. De egentliga byggnadsarbetena avses bli påbörjade sommaren 1976 och det nya aggregatet planeras bli taget i drift hösten 1979.

Vattenfallsverket får f.n. teckna borgen för lån till distributionsbolag i vilka verket förvaltar statens aktier intill sammanlagt 70 milj. kr. Den 30 juni 1975 var 58 735 000 kr. härav utnyttjade. Under innevarande budgetår beräknas tillkomma borgensåtaganden för 14,2 milj. kr. Det angivna beloppet baserar sig på prognoser över behovet av nytt kapital inom redan etablerade distributionsbolag. Förhandlingar och diskussioner om bildande eller förvärv av nya distributionsenheter pågår på skilda håll, vilket kan komma att kräva ytterligare borgensåtaganden. Med hänsyn härtill bör borgensramen inte sättas för snävt. Verket föreslår att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att fr. o. m. budgetåret 1975/76 medge verket att teckna borgen för lån som distributionsbolagen tar upp på den allmänna kapitalmarknaden intill sammanlagt 90 milj. kr. Verket vill i sammanhanget peka på att upplåning och borgen i något fall kan komma att avse lån i utländsk valuta.

Vattenfallsverket anmäler också behov av en ökad *rörlig kredit* för

¹ 1 MW (megawatt) = 1 000 kilowatt.

² 1 GWh (gigawattimme) = 1 milj. kilowattimmar.

finansieringen av rörelsetillgångar. Till verkets rörelsetillgångar hör likvida medel, kundfordringar, lager av kärnbränsle, olja och övrigt material samt inventarier inkl. maskiner för drift- och anläggningsverksamhet.

Vattenfallsverket söker finansiera kundfordringar och behov av likvida medel med kortfristiga skulder och genom balansering av överskottsmedel. Lager av kärnbränsle som avser en första omgång bränsle till ett kärnkraftblock anskaffas med medel som anvisas från detta investeringsanslag. Ersättningsbränsle finansieras med medel som frigörs vid kraftproduktion. För anskaffning av övriga rörelsetillgångar disponerar verket dels äldre investeringsanslag av sammanlagt 93,4 milj. kr., dels en rörlig kredit som under budgetåret 1975/76 uppgår till 420 milj. kr. Viss del av lagret finansieras genom lagerreserver.

Kapitalbehovet för och finansieringen av vattenfallsverkets rörelsetillgångar den 30 juni resp. budgetåren 1973/74, 1974/75 och 1975/76 enligt verkets senaste beräkningar framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

	1973/74 Utfall	1974/75 Utfall	1975/76 Prognos
Kundfordringar och likvida medel	465	489	535
Lager, olja	200	251	230
Lager, kärnbränsle	301	306	416
Lager, övrigt	60	63	110
Maskiner, inventarier	184	193	250
Summa kapitalbehov	1 210	1 302	1 541
Kortfristiga skulder	343	280	265
Balanserat överskott	143	217	270
Lagerreserv	91	82	82
Rörlig kredit	250	340	418
Anslag, kärnbränsle	290	290	413
Anslag, inventarier och material	93	93	93
Summa finansiering	1 210	1 302	1 541

Med den rörliga kredit som vattenfallsverket f.n. disponerar finns under budgetåret 1975/76 inte någon tillfredsställande finansieringsmarginal för täckning av tillfälligt uppkommande medelsbehov. Lagring av olja under senhöst och vinter kan med nuvarande priser temporärt kräva 30 à 35 milj. kr. mer än vid budgetårsskiftena. För anskaffning av ersättningsbränsle till kärnkraftverken kan den rörliga krediten tillfälligt behöva belastas med ca 30 milj. kr. innan motsvarande medel har frigjorts genom kraftproduktion. Till följd av att de kortfristiga skulderna tidvis är låga kan rörlig kredit också behöva utnyttjas med upptill 50 milj. kr. för finansiering av kundfordringar. Verket anser med hänvisning härtill att den rörliga krediten bör ökas med 30 milj. kr. till sammanlagt 450 milj. kr.

Stora Kopparbergs Bergslags AB (Stora Kopparberg) har projekterat och fått vattendomstolens tillstånd att bygga ut *Söderfors kraftstation* i Dalälven. Enligt vattendomen skall utbyggnaden vara klar före utgången av år 1978. Bolaget har erbjudit vattenfallsverket att delta i utbyggnaden och under viss tid disponera hela kraftproduktionen i stationen. Förhandlingarna med anledning av erbjudandet har lett till en överenskommelse om bildande av ett bolag (Söderforsbolaget) med verket och Stora Kopparberg som delägare för gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Hedesundafjärdens utlopp vid Söderfors. Den närmare innebörden av överenskommelsen framgår av ett mellan parterna ingånget konsortialavtal och en till avtalet fogad bolagsordning. Avtalet förutsätter regeringens godkännande före den 1 februari 1976.

Stora Kopparberg förbinder sig enligt avtalet att till Söderforsbolaget överlåta vattenrätt, utredningar och mark som behövs för utbyggnaden samt att tåla vissa dämningsskador på sina fastigheter. Söderforsbolaget skall som motprestation betala 4,5 milj. kr. till Stora Kopparberg.

Under de första tjugo åren som Söderfors kraftstation är i drift kommer vattenfallsverket att disponera hela kraftproduktionen. Verket svarar därvid ensamt för finansieringen och för driftkostnaderna. Under denna tid skall verket äga 99 % av aktierna och Stora Kopparberg 1 %.

Stora Kopparberg har rätt att köpa hälften av årsproduktionen i Söderfors kraftstation från vattenfallsverket. Denna optionsrätt inträder tio år efter det att stationen enligt planerna har tagits i drift.

Efter tjugo år äger Stora Kopparberg rätt att förvärva hälften av aktierna i Söderforsbolaget och disponera hälften av kraftproduktionen. Stora Kopparberg blir därvid skyldigt att ta del i finansieringen och kostnaderna för driften i proportion till sitt aktieinnehav. Likviden för aktierna skall svara mot deras verkliga värde. Beräkningen härav är särskilt reglerad i avtalet. Om Stora Kopparberg avstår från förvärvsrätten är Stora Kopparberg skyldigt att utan ersättning överlåta sina aktier i Söderforsbolaget till vattenfallsverket.

Söderforsbolagets aktiekapital skall vara lägst 1 milj. kr. och högst 3 milj. kr. Vid bolagsstämma får aktieägarna rösta för det fulla antalet aktier de företräder. Till skydd för parterna har i bolagsordningen föreskrivits att aktie som har övergått till någon som inte förut är aktieägare skall hembjudas aktieägarna i bolaget. Parterna har dessutom i avtalet förbundit sig att inte bjuda ut eller anta anbud på aktiepost förrän medparten haft tillfälle att ta ställning till om han önskar förvärva aktieposten ifråga.

Bolagets styrelse skall bestå av minst tre och högst fyra ledamöter med lika många suppleanter. Två av ledamöterna och två av suppleanterna utses på förslag av vattenfallsverket. Den ene av de av verket utsedda ledamöterna skall vara ordförande och den andre vice ordförande i styrelsen.

Utbyggnaden av Söderfors kraftstation skall ske i huvudsaklig överensstämmelse med Stora Kopparbergs tidigare upprättade förslag och innebär i korthet följande.

Vid Hedesundafjärdens utlopp, som är uppdelad på tre älvgrenar, uppförs dammar som är gemensamma för kraftstation och reglering. Dammbroarna över två av älvgrenarna — Lillfyllningen och Bredforsen — kommer att utföras med en fri brobredd av sju meter och i övrigt så att de kan utnyttjas för en allmän vägförbindelse mellan Söderfors och vägen Hedesunda—Gävle. Vattenståndet i Hedesundafjärden regleras inom gränserna för de naturliga variationerna. Kraftstatinen placeras i den älvgren vid vilken Söderfors bruk är beläget och skall utnyttja ca fem meter fallhöjd mellan Hedesundafjärden och Untrafjärden. Stationen ersätter en mindre kraftanläggning som har varit i bruk sedan sekelskiftet. Rensningar och kanalisering behöver göras på en kilometerlång sträcka i älvgrenen för drivvattnets framrinning. Överskottsvatten skall avbördas genom utskov som placeras i de båda andra älvgrenarna. Utbyggnadsvattenföringen blir ca 480 m³/s. Stationen får en effekt av ca 20 MW och den genomsnittliga energiproduktionen blir ca 100 GWh per år.

Anläggningsarbetena planeras starta i början av år 1976 och skall bedrivas så, att stationen kan tas i drift före utgången av år 1978. Utbyggnaden skall finansieras dels med aktiekapital, dels med lån från vattenfallsverket. Det totala anslagsbehovet uppgår till 86,5 milj. kr., varav 9,3 milj. kr. faller på innevarande budgetår.

Föredraganden

I sin anslagsframställning för budgetåret 1976/77 har statens vattenfallsverk också anmält behov av medel på tilläggsbudget till statsbudgeten för innevarande budgetår. Verket hänvisar därvid i första hand till de pris- och löneökningar som har inträffat sedan föregående beräkningstillfälle. Vattenfallsverket har vidare föreslagit att verkets investeringsprogram skall utökas med två nya objekt, nämligen Näs och Söderfors i Dalälven. Vattenfallsverket har även begärt att ramen för verkets borgensåtaganden för lån till distributionsbolag skall ökas, och att nuvarande rörliga kredit skall höjas. Slutligen har vattenfallsverket hemställt om godkännande av ett konsortialavtal som verket har träffat med Stora Kopparbergs Bergslags AB. Det avser bildande av ett aktiebolag för gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Söderforsen i Dalälven.

För investeringar i kraftproduktions- och eldistributionsanläggningar m.m. disponerar vattenfallsverket 1 734,5 milj. kr. under innevarande budgetår. Enligt verkets beräkningar har *medelsbehovet* stigit med 335 milj. kr. Verket har emellertid funnit det möjligt att genom om-disponeringar i arbets- och betalningsplaner skjuta upp vissa utbetal-

ningar till efter den 30 juni 1976. Medelsbehovet under budgetåret 1975/76 har därigenom kunnat begränsas till 1 934,5 milj. kr. Detta överstiger den av regeringen medgivna investeringsramen med 200 milj. kr. Av denna ökning beror ca 181 milj. kr. på fördyringar av det pågående investeringsprogrammet.

För förvärv och finansiering av företag som bedriver eldistributionsverksamhet begär verket ytterligare 10 milj. kr. Vidare har verket räknat med ca 9 milj. kr. som kapitaltillskott till Söderfors Kraft AB.

Jag har inte något att erinra mot vattenfallsverkets beräkning av kostnaderna för det tidigare beslutade investeringsprogrammet och förordar att de medel som behövs för att kompensera kostnadsökningarna — 181 milj. kr. — ställs till verkets förfogande under budgetåret 1975/76.

I det beslutade investeringsprogrammet ingår bl.a. en ny dammbyggnad vid *Näs kraftstation* i Dalälven. Det har enligt verket visat sig lämpligt att i samband med ombyggnad av dammen också rusta upp kraftstationen. I den ombyggnadsetapp som nu är aktuell och som även omfattar viss dämmningshöjning kommer fem av stationens tretton aggregat att bytas ut mot ett rörturbinaggregat. Stationens maskinkapacitet ökar härigenom med 10 MW¹ och årsproduktionen med 75 GWh². Anläggningskostnaden har verket beräknat till 60 milj. kr., varav knappt 5 milj. kr. faller på budgetåret 1975/76. Det nya aggregatet planeras bli taget i drift hösten 1979.

Jag ansluter mig till vattenfallsverkets förslag och förordar att projektet *Näs* utvidgas till att omfatta även ombyggnad av maskinstationen.

Jag har vidare räknat med att vattenfallsverket behöver sammanlagt 9 milj. kr. till teckning av aktier i och utlåning till Söderfors Kraft AB. Jag återkommer strax till detta.

Vattenfallsverkets begäran om medel för förvärv och finansiering av företag som bedriver eldistributionsverksamhet behöver övervägas ytterligare.

Jag förordar således att vattenfallsverkets investeringsram för budgetåret 1975/76 räknas upp med sammanlagt (181+9) 190 milj. kr. och att medel härför anvisas från investeringsanslaget Kraftstationer m.m.

Regeringen har bemyndigande att medge vattenfallsverket att teckna *borgen* för lån till bolag, i vilka verket förvaltar statens aktier, intill f.n. sammanlagt 2 568 milj. kr. Högst 70 milj. kr. härav får användas för borgensåtaganden gentemot bolag som bedriver eldistributionsverksamhet. Den 30 juni 1975 var 58 735 000 kr. av den senare ramen utnyttjad. Prognoser över kapitalbehovet inom distributionsbolagen tyder på att denna ram snart kommer att vara otillräcklig. Verket föreslår därför att ramen ökas redan under innevarande budgetår.

¹ 1 MW (megawatt) = 1 000 kilowatt.

² 1 GWh (gigawattimme) = 1 milj. kilowattimmar.

Enligt gällande ordning (prop. 1972: 1 bil. 15 s. 126, NU 1972: 15, rskr 1972: 90) skall borgensåtaganden som vattenfallsverket behöver göra för lån som distributionsbolagen tar upp på den allmänna kapitalmarknaden räknas av mot en för verkets samtliga distributionsbolag gemensam ram.

Jag förordar att borgensramen för lån till distributionsbolag ökas med 10 milj. kr. till sammanlagt 80 milj. kr. I enlighet med vad jag nu har sagt bör regeringen få bemyndigande att medge vattenfallsverket att teckna borgen för lån intill sammanlagt 2 578 milj. kr., varav högst 80 milj. kr. för lån till distributionsbolag. Jag vill framhålla att upplåning och borgen i något fall kan komma att avse lån i utländsk valuta.

Vattenfallsverkets rörelsetillgångar — likvida medel, kundfordringar, lager, maskiner och inventarier — finansieras f.n. med balanserade överskottsmedel, lagerreserver, kortfristiga skulder och vissa anslagsmedel — tillsammans ca 1 120 milj. kr. — samt med en rörlig kredit om 420 milj. kr. Nuvarande kredit är inte tillräcklig för att verket skall kunna täcka även tillfälliga behov av rörelsemedel.

I likhet med vattenfallsverket anser jag att krediten behöver höjas och förordar att verket t.v. får disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret om 450 milj. kr.

Riksdagen lade våren 1975 fast allmänna riktlinjer för energihushållningen m.m. (prop. 1975: 30, NU 1975: 30, rskr 1975: 202). Vad särskilt gäller elförsörjningen bör enligt dessa riktlinjer vattenkraften byggas ut för en årlig produktion av 5 TWh¹ utöver produktionen i befintliga eller lovgivna anläggningar till sammanlagt ca 66 TWh.

Som framgår av propositionen (bil. 1 s. 401) har hittills tagits i anspråk vattenkrafttillgångar som ger en årsproduktion av 59 TWh. Ytterligare ca 2 TWh kommer att erhållas i anläggningar som ännu inte har tagits i drift, men för vilka tillåtlighetsdom har avkunnats.

Söderfors kraftstation i Dalälven hör till de projekt för vilka tillåtlighetsdom har avkunnats. Fallrätten ägs av Stora Kopparbergs Bergslags AB (Stora Kopparberg), som också har projekterat anläggningen. Utbyggnaden har emellertid av olika skäl inte satts igång. Stationen är planerad för en effekt av 20 MW och skall ge en årsproduktion av 100 GWh.

Stora Kopparberg har nu erbjudit vattenfallsverket att delta i utbyggnaden. En överenskommelse har träffats mellan verket och Stora Kopparberg om bildande av ett särskilt aktiebolag — Söderfors Kraft AB — för det gemensamma tillgodogörandet av vattenkraften vid Hedesundafjärdens utlopp vid Söderfors.

Enligt föreliggande konsortialavtal, som träffats med förbehåll för regeringens godkännande, skall vattenfallsverket disponera hela kraftproduktionen under de första tjugo åren som stationen är i drift.

¹ 1 TWh (terawattimme) = 1 miljard kilowattimmar.

Verket skall därvid ensamt svara för finansieringen och för driftkostnaderna. Under denna tid äger verket 99 % av aktierna i bolaget och Stora Kopparberg 1 %. Stora Kopparberg har därefter rätt att förvärva hälften av aktierna till deras verkliga värde och disponera hälften av kraftproduktionen.

Jag har inte något att erinra mot det av vattenfallsverket föreslagna samarbetet med Stora Kopparberg, eftersom verket därigenom får del i produktionen i Söderfors kraftstation. Det är vidare angeläget att utbyggnaden av kraftstationen snarast kommer igång.

Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna det mellan parterna villkorligt träffade konsortialavtalet och att medge verket att träffa överenskommelse om de smärre ändringar i avtalet som kan visa sig nödvändiga i framtiden. Vidare förordar jag att verket får ta medel i anspråk från investeringsanslaget Kraftstationer m. m. för teckning av aktier i och lån till det tillämnade bolaget. Som jag tidigare har framhållit har jag räknat med att verket kommer att behöva 9 milj. kr. för dessa ändamål under innevarande budgetår.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att dels godkänna avtalet om bildande av ett aktiebolag för utbyggnad och drift av Söderfors kraftstation, dels medge statens vattenfallsverk att träffa överenskommelse om smärre ändringar i avtalet,
2. medge att medel får tas i anspråk från investeringsanslaget *Kraftstationer m. m.* för teckning av aktier i och lån till det under 1 avsedda aktiebolaget, allt i enlighet med åtagandena i avtalet,
3. bemyndiga regeringen att medge statens vattenfallsverk att teckna borgen för lån intill sammanlagt 2 578 000 000 kr., varav högst 80 000 000 kr. för lån till distributionsbolag,
4. medge att statens vattenfallsverk får disponera en från 420 000 000 kr. till 450 000 000 kr. ökad rörlig kredit i riksgäldskontoret,
5. till *Kraftstationer m.m.* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 anvisa ett investeringsanslag av 190 000 000 kr.

Bilaga 12

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-10-30

Föredragande: statsrådet Sträng

**Anmälan till tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76
såvitt avser statens allmänna fastighetsfond**

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND

[1] **Reparations- och underhållskostnader m. m. under karolinska sjukhusets delfond av statens allmänna fastighetsfond.** Under posten till reparations- och underhållskostnader m. m. har för denna delfond i staten för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1975/76 beräknats 8.9 milj. kr.

Regeringen har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1975: 1 bil. 1 s. 55, FiU 1975: 1, rskr 1975: 30) den 16 oktober 1975 beslutat om vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder budgetåret 1975/76. Beslutet innebar bl. a. att från den i staten för statens allmänna fastighetsfond, karolinska sjukhusets delfond, uppförda posten till reparations- och underhållskostnader m. m. skulle få bestridas utgifter med högst 3 milj. kr. utöver vad som tidigare medgivits.

I beslut den 23 oktober 1975 har regeringen uppdragit åt direktionen för karolinska sjukhuset att intill högst nämnda belopp utföra arbeten för yttre underhåll på byggnader som står under direktionens förvaltning.

Föredraganden

Jag förordar att 3 milj. kr. utöver tidigare fastställt belopp anvisas för reparations- och underhållskostnader m. m. Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att i staten för statens allmänna fastighetsfond, karolinska sjukhusets delfond, under posten *Reparations- och underhållskostnader m. m.* för budgetåret 1975/76 beräkna ett belopp av ytterligare 3 000 000 kr.

Bilaga 13

Förteckning

över av regeringen hos riksdagen i prop. 1975/76: 25 begärda anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1975/76

DRIFTBUDGETEN**A. Egentliga statsutgifter***II. Justitiedepartementet*

B 7	Lokala polisorganisationen: Utrustning, reservationsanslag	1 288 000
-----	--	-----------

IV. Försvarsdepartementet

H 9	FN-styrkors verksamhet utomlands, reservationsanslag	64 000 000
H 10	Övervakningskontingenten i Korea, reservationsanslag	1 140 000

V. Socialdepartementet

D 2	Bidrag till anordnande av förskolor och fritidshem, reservationsanslag	200 000 000
E 13	Socialstyrelsens läkemedelsavdelning: Inredning och utrustning, reservationsanslag	3 500 000
K 1	Bidrag till handikappinstitutet	1 735 000

VII. Finansdepartementet

B 4	Statistiska centralbyrån: Utrustning, reservationsanslag	330 000
-----	--	---------

VIII. Utbildningsdepartementet

D 9	Särskilda åtgärder på skolområdet, reservationsanslag	9 000 000
F 12	Särskilda lärarutbildningsåtgärder, reservationsanslag	6 200 000
G 16	Bidrag till Liber Grafiska AB	6 000 000

IX. Jordbruksdepartementet

B 15	Främjande av rennäringen, reservationsanslag	1 850 000
B 17	Särskilt bidrag till trädgårdsnäringen, reservationsanslag	400 000

XI. Arbetsmarknadsdepartementet

B 3	Sysselsättningsskapande åtgärder, reservationsanslag	585 000 000
-----	--	-------------

C 5	Arbetsmiljöinsatser inom statliga affärsverk m. m., <i>reservationsanslag</i>	25 000 000
	<i>XII. Bostadsdepartementet</i>	
B 10	Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler, <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
B 11	Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m., <i>reservationsanslag</i>	150 000 000
D 6	Lantmäteriverket: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	1 000 000
	<i>XIII. Industridepartementet</i>	
A 3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	6 000 000
C 1	Sveriges geologiska undersökning: Geologisk kartering samt information och dokumentation, <i>reservationsanslag</i>	354 000
C 3	Sveriges geologiska undersökning: Prospektering m. m., <i>reservationsanslag</i>	940 000
D 5	Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m., <i>reservationsanslag</i>	50 000 000
D 8	Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000
E 4	Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	1 500 000
E 13	Energiforskning, <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
	Summa för driftbudgeten	1 119 238 000

KAPITALBUDGETEN

Kapitalinvestering

I. Statens affärsverksfonder

C. Statens järnvägar

2	Elektrifiering av järnvägslinjen Borlänge—Mora	27 500 000
---	--	------------

E. Förenade fabriksverken

1	Byggnader och utrustning	15 400 000
2	Finansiering av stirlingprojektet	6 000 000

F. Statens vattenfallsverk

1	Kraftstationer m. m.	190 000 000
---	----------------------	-------------

II. Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet

1	Polishus m. m.	48 000 000
---	----------------	------------

Jordbruksdepartementet

16	Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.	22 000 000
----	---	------------

III. Försvarets fastighetsfond

Försvarsdepartementet

1	Arméförband: Anskaffning av anläggningar	800 000
2	Marinförband: Anskaffning av anläggningar	1 490 000
3	Flygvapenförband: Anskaffning av anläggningar	18 800 000

VI. Fonden för statens aktier

Jordbruksdepartementet

1 a	Förvärv och teckning av aktier i Svensk Avfallskonventering AB (SAKAB)	12 120 000
-----	---	------------

IX. Diverse kapitalfonder

Kommunikationsdepartementet

3	Sjöfartsverkets fond: Sjöfartsmateriel m. m.	55 000 000
4	Fonden för Södertälje kanalverk	8 000 000

Handelsdepartementet

7	Förrådsfonden för ekonomiskt försvar: Förrådsanläggningar m. m.	5 975 000
---	--	-----------

Summa för kapitalbudgeten **411 085 000**

